

Evaluatie vsv-programma 2020-2024 regio Achterhoek

- EINDRAPPORT -

Auteurs

Suna Duysak

Tessa van der Veen

Amsterdam, 23 november 2022

Publicatienr. 22024

© 2022 RegioPlan, in opdracht van de programmagroep VSV van de RMC-regio Achterhoek

Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van RegioPlan. RegioPlan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

1 Inleiding	1
1.1 Inleiding	1
1.2 Doel en onderzoeksvragen	1
1.3 Aanpak	2
1.4 Leeswijzer	3
2 Inventarisatie	5
2.1 Vsv-programma in vogelvlucht	5
2.2 De huidige cijfers en maatregelen	6
2.3 De effectiviteit van de aanpak	15
2.4 Samenwerking rondom verzuim	23
3 Visie	26
4 Implementatie	31
4.1 Concrete acties en maatregelen	31
4.2 Mogelijkheden op korte termijn	33
5 Conclusie & aanbevelingen	35
5.1 Algemene conclusie	35
5.2 Aanbevelingen	35

Inleiding

Doel en aanpak

1

1 Inleiding

1.1 Inleiding

In het regionale vsv-programma 2020-2024 heeft de regio Achterhoek extra maatregelen opgenomen om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Hoewel de regio al veel inzet op het voorkomen van voortijdige schooluitval, wil de regio in de periode 2020-2024 een verdiepingsslag maken met als doel dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen en/of begeleid worden naar werk of een passende dagbesteding.¹ In het vsv-programma is zowel een tussentijdse als een eindevaluatie van de vsv-maatregelen opgenomen, zodat de maatregelen tussentijds kunnen worden bijgesteld. De tussenevaluatie wordt meegenomen als input voor de eindevaluatie.

De programmagroep heeft Regioplan gevraagd om de tussentijdse evaluatie van hun vsv-programma (2020-2024) uit te voeren. De tussenevaluatie maakt inzichtelijk of de maatregelen bijdragen aan het voorkomen van voortijdige schooluitval en geeft tevens concrete aanbevelingen om bestaande maatregelen effectiever uit te voeren of waar nodig bij te stellen. Dit rapport geeft een overzicht van de belangrijkste onderzoeksbevindingen en aanbevelingen van de eerste tussentijdse evaluatie.

1.2 Doel en onderzoeksvragen

De betrokkenen uit de programmagroep hebben behoefte aan een verdiepende evaluatie van de maatregelen die zijn ingezet en inzicht in hoeverre hun inzet bijdraagt aan het voorkomen van voortijdige schooluitval.

Concreet omvat de evaluatie het volgende:

- a) een inventarisatie van de huidige stand van zaken (maatregelen en resultaten), resulterend in een effectiviteitsanalyse;
- b) een visie op verbetermogelijkheden van de huidige maatregelen;
- c) een uitwerking van die visie in een aantal concrete verbetermaatregelen en acties binnen de huidige maatregelen.

Om inzicht te verschaffen in de bovengenoemde aspecten is antwoord gegeven op de volgende vragen die centraal stonden in deze evaluatie.

Onderzoeksvragen en deelvragen

Inventarisatie: waar staan we nu?

- (1) Hoe ziet het cijfermatige beeld eruit (ontwikkeling en stand van zaken)?
- (2) Welke maatregelen zijn afgesproken?
- (3) Welke maatregelen zijn genomen?
- (4) Hoe worden de maatregelen uitgevoerd?
- (5) Welke resultaten zijn behaald?
- (6) Zijn de maatregelen dekkend en effectief gebleken?
- (7) Is er sprake van elkaar overlappende maatregelen?
- (8) Hoe is de samenwerking georganiseerd (verantwoordelijkheden, rollen en taken)?
- (9) Welke knelpunten ervaren de betrokken partijen in de uitvoering van de maatregelen?
- (10) Hoe verloopt de samenwerking in de praktijk?
- (11) Hoe beoordelen de betrokken partijen de verschillende maatregelen en de samenwerking?
- (12) Waar zien de betrokken partijen zelf ruimte voor verbetering?

Visie: welke verbetermogelijkheden zijn er?

- (1) Welke verbetertrajecten zijn in theorie nog mogelijk?
- (2) Welke relevante voorbeelden zijn er in andere (vergelijkbare) regio's?
- (3) Wat kunnen de betrokken partners hiervan leren?
- (4) Welke trajecten kunnen op korte termijn in gang worden gezet en welke trajecten lenen zich meer voor realisatie op de middellange of lange termijn?

¹ Bron: Programma regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024 RMC-regio 13, Achterhoek (juli 2020).

Implementatie: wat moet er gebeuren?

- (1) Welke concrete acties en maatregelen passen bij deze verbetertrajecten?
- (2) Welke concrete resultaten kunnen hiermee worden behaald?
- (3) Welke partijen moeten op welke wijze betrokken worden bij de uitvoering van deze acties en maatregelen?
- (4) Welke randvoorwaarden (beleidsmatig, financieel en organisatorisch) zijn verbonden aan deze acties en maatregelen?
- (5) Welke acties en maatregelen kunnen op korte termijn worden uitgevoerd en welke lenen zich meer voor uitvoering op de middellange en/of langere termijn (fasering)?
- (6) Wat moet er gedaan worden om de verbeteracties te borgen in de praktijk?

De beschreven onderzoeksvragen zijn een leidraad voor zowel de tussentijdse evaluatie als de eindevaluatie, zodat de evaluaties met elkaar vergeleken kunnen worden. Hierdoor kan gemeten worden in hoeverre geconstateerde knelpunten uit de tussenevaluatie zijn opgelost, en hoe de concrete aanbevelingen (verbetermogelijkheden) die daarmee samenhangen zijn uitgevoerd en wat dat dan heeft opgeleverd.

1.3 Aanpak

De onderzoeks aanpak bestond uit vijf onderzoeksfases:

Voorbereiding

Bureauwerk

Door middel van deskresearch geven we inzicht in schoolverzuim van de afgelopen jaren, het aantal vsv'ers en jongeren in een kwetsbare positie (JIKP). Daarnaast is geanalyseerd hoe de cijfers van de regio Achterhoek zich verhouden tot andere (vergelijkbare) gemeenten en/of regio's en welke acties zijn ondernomen om vroegtijdig schoolverlaten en verzuim terug te dringen.

In deze fase hebben we een beknopt overzicht opgesteld met feiten en cijfers over schoolverzuim, voortijdige schooluitval en jongeren in een kwetsbare positie (JIKP) in de Achterhoek. Via het bestuderen van de relevante beleidsdocumenten, zoals de regionale afspraken/protocollen en jaarverslagen, geven we inzicht in de wijze waarop RMC/leerplicht, verzuim-/vsv-beleid en jeugdhulp binnen de regio Achterhoek zijn vormgegeven. De vier lijnen (vsv-maatregelen) die in het vsv-programma ('Jongeren op de juiste plek') zijn beschreven hebben we verder in kaart gebracht, waarbij we ons onder meer focussen op de integrale samenwerking die is georganiseerd rondom de vsv-maatregelen (doelen, betrokken partijen en verantwoordelijkheden).

Interviews

De evaluatie van het vsv-programma vraagt om inhoudelijke gesprekken met uitvoerders van maatregelen. Daarom hebben wij verdiepende gesprekken gevoerd met verschillende gesprekspartners waaronder vsv-coördinatoren van het Graafschap College en RMC-coördinatoren. Een volledig overzicht staat in de volgende tabel weergegeven.

Overzicht van de gesprekspartners

Gesprekspartners
Graafschap College (contactschool): vsv-coördinator, manager Loopbaanplein en decaan
RMC Achterhoek: teamleider LerenWerkt, de RMC-coördinator en data-analist RMC
Directeuren van samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs VO
Profijt: coördinator (samenwerkingsverband van vo- en mbo-scholen in de regio)
Accountmanager OCW

De precieze focus van de verdiepende interviews is in overleg met de programmagroep VSV tot stand gekomen. De onderzoeksvragen vormden de basis voor een gespreksleidraad. Het doel van de gesprekken was om een preciezer beeld te krijgen van de gemaakte keuzes in de uitvoering van de vsv-maatregelen en de (gepercipieerde) opbrengsten van de inzet. Daarbij was het uitgangspunt hoe de betrokken partijen hun inzet relateren aan de opbrengsten en doelen van de specifieke maatregelen.

Werk sessie

In de laatste fase van het onderzoek hebben we een werksessie georganiseerd met de vsv-programmagroep. In de sessie is gereflecteerd op de voorlopige bevindingen van het onderzoek en hebben we de aanbevelingen verder geconcretiseerd. We hebben daarbij gefocust op concrete acties die nodig zijn om de gewenste verbetering te implementeren.

1.4 Leeswijzer

Het rapport is zo ingedeeld dat elke onderzoeksvraag met bijbehorende deelvragen in een apart hoofdstuk wordt besproken. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de inventarisatie. Hier hebben we de huidige stand van zaken in kaart gebracht. In hoofdstuk 3 volgt de visie op verbetermogelijkheden van de huidige maatregelen. Vervolgens beschrijven we in hoofdstuk 4 implementatiemogelijkheden; concrete maatregelen en acties binnen de huidige maatregelen. In hoofdstuk 5 hebben we een samenvatting van de belangrijkste conclusies uit de tussenevaluatie opgenomen en doen we concrete aanbevelingen om de huidige invulling te verbeteren.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Inventarisatie

De huidige situatie

2

2 Inventarisatie

In dit hoofdstuk staat de huidige situatie centraal. Eerst bespreken we het cijfermatige beeld van de regio over schoolverzuim, voortijdige schooluitval en jongeren in een kwetsbare positie (JIKP). We bespreken de maatregelen die genomen zijn, hoe die momenteel worden uitgevoerd en welke resultaten ze hebben. Vervolgens gaan we in op samenwerking die rondom verzuim georganiseerd is: wie is waar verantwoordelijk voor? En hoe verloopt deze samenwerking? Als laatste hebben we in kaart gebracht hoe betrokken partijen de maatregelen en samenwerking ervaren en waar zij ruimte zien voor verbetering.

2.1 Vsv-programma in vogelvlucht

Sinds 2013-2014 wordt in de RMC-regio Achterhoek door partners uit het voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en alle gemeenten uit de regio samengewerkt om zo veel mogelijk jongeren een startkwalificatie te laten behalen, hen te begeleiden naar werk of te voorzien in een passende dagbesteding. In 2020 heeft de programmagroep-VSV van de RMC-regio Achterhoek een programmaplan voor de periode 2020-2024 opgesteld.

Het programmaplan is in de basis een voortzetting en verdieping van de maatregelen die in 2017 zijn ingezet. De centrale vraag die bij het opstellen van de vsv-aanpak werd gesteld was: *met welke maatregelen kan de uitval onder jongeren verminderd worden in de regio Achterhoek? En: hoe zorgen we ervoor dat iedere jongere in de RMC-regio Achterhoek een startkwalificatie behaalt of begeleid wordt naar werk?*

De betrokken partners in regio geven inhoud en vorm aan het vsv-programma en hun ambitie langs vier lijnen:

1. Plusvoorzieningen (jeugdmaatschappelijk werk en Trajectcoaches).
2. Loopbaanoriëntatie en -begeleiding en verbetering aansluiting vmbo-mbo.
3. Verzuimaanpak 18+.
4. Achterhoekse jongeren: iedereen doet mee.

In de aanpak wordt benadrukt dat het belang van jongeren in het algemeen en kwetsbare jongeren in het bijzonder baat heeft bij een intensievere en integralere samenwerking tussen de domeinen werk en inkomen, jeugdzorg en onderwijs.

Het belang van de jongere staat centraal in de Achterhoekse vsv-aanpak (vanuit de visie *De Bedoeling*). De gezamenlijke agenda die alle samenwerkingspartners in het programma onderschrijven is dat *er in de regio Achterhoek alles aan wordt gedaan om iedere jongere tot 23 jaar naar school te laten gaan, te begeleiden naar werk of te voorzien van een passende dagbesteding.*

De koers van deze ambitie kan samengevat worden in de volgende punten:

- Jongeren verder helpen door sturing te bieden bij het maken van keuzes, inzet op jongeren met multiproblematiek, gelijke kansen, en opleiden voor de arbeidsmarkt van de toekomst (*'steun op maat'*).
- Het sluitend netwerk voor kwetsbare jongeren behouden, verbeteren en desgewenst uitbreiden.
- In het samenwerkingsnetwerk (betrokken ketenpartners) van elkaar blijven leren en verbeteren.

In het programmaplan valt verder op dat er groot belang wordt gehecht aan het meten en monitoren van de effectiviteit van de gezamenlijke inzet.

Vsv-doelstellingen

Concreet heeft de regio vier subdoelstelling geformuleerd voor het voorkomen en bestrijden van voortijdige schooluitval:

1. Het verlagen van het regionaal aantal jaarlijks nieuwe voortijdig schoolverlaters tussen de 12-23 jaar waarmee wordt bijgedragen aan de landelijke doelstelling van maximaal 20.000 nieuwe schooluitvallers in 2024.
2. Het vergroten van het percentage voortijdig uitvallers dat een jaar later terug naar school gaat.
3. Het vergroten van het percentage voortijdig uitvallers dat een jaar later aan het werk is.
4. Het monitoren en ondersteunen van jongeren in een kwetsbare positie.

Aan deze doelstellingen zijn concrete streefpercentages verbonden. Het onderstaande overzicht geeft een weergave van deze streefcijfers.

Streefcijfers vsv

	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Vsv	1,6%	1,5%	1,4%	1,3%
Terug naar school	30,8%	31,0%	31,5%	32,0%
Aan het werk	29,0%	29,4%	29,6%	29,6%

Bron: Programma regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024 RMC regio 13, Achterhoek

2.2 De huidige cijfers en maatregelen

In deze paragraaf staan de volgende deelvragen centraal:

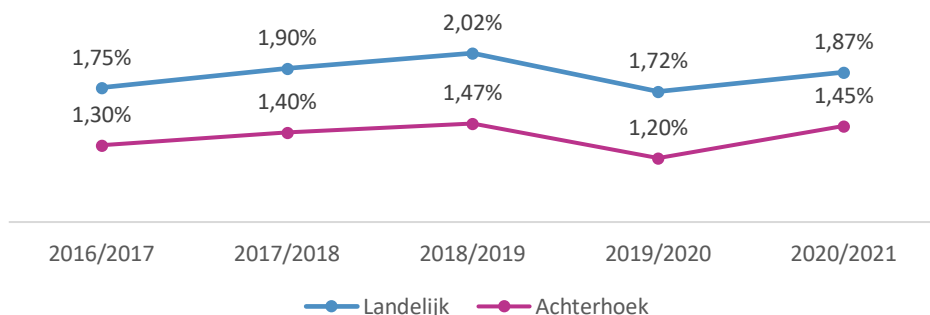
Hoe ziet het cijfermatige beeld eruit (ontwikkeling en stand van zaken)?
 Welke maatregelen zijn afgesproken?
 Welke maatregelen zijn genomen?
 Hoe worden de maatregelen uitgevoerd?

In deze paragraaf gaan we in op de huidige cijfers van verzuim en schooluitval van de regio Achterhoek, vergelijken we cijfers van de regio Achterhoek met vergelijkbare regio's en bespreken we de activiteiten/voorzieningen van vóór 2020 die nog steeds gebruikt worden en de nieuwe maatregelen die toegevoegd zijn aan het regionale vsv-programma 2020-2024.

De huidige cijfers regio Achterhoek

De Achterhoek heeft een relatief laag vsv-aandeel in vergelijking met andere regio's. In figuur 2.1 is de landelijke trend van het vsv-aandeel afgezet tegen die van de Achterhoek. Hierin zien we dat het vsv-aandeel van de Achterhoek lager ligt dan het landelijk gemiddelde. Daarnaast zien we dat het vsv-aandeel licht steeg in 2020-2021 ten opzichte van het jaar daarvoor. Dit is een trend die we landelijk ook zien.

Figuur 2.1 Vsv-aandeel in percentages regio Achterhoek en landelijk

Bron: DUO dashboard voortijdig schoolverlaten RMC-regio's

In tabel 2.1 is het vsv-aandeel verder uitgesplitst naar onderwijstypen. Hieruit blijkt dat er voor alle onderwijstypen een lichte stijging is van het voortijdige schooluitval in 2020-2021 ten opzichte van de jaren daarvoor. In de laatste kolom is het doelpercentage weergegeven. Ondanks de lichte stijging in het vsv-aandeel over de jaren wordt het doelpercentage wel gehaald bij de meeste onderwijstypen. Enkel voor

mbo-1 geldt dat het doelpercentage niet gehaald wordt. Hier valt dus nog winst te behalen. De absolute aantallen van voortijdig schoolverlaten zijn het hoogst in mbo 2 en mbo 4.

Tabel 2.1 Aantal voortijdig schoolverlaters in de regio Achterhoek per onderwijstypen en volledig schooljaar

	2018-2019		2019-2020		2020-2021		Doelpercentage
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
mbo-1	46	21,3%	41	18,6%	66	29,5%	26,4%
mbo-2	115	7,7%	85	5,5%	126	7,6%	8,6%
mbo-3	65	3,0%	42	2,1%	50	2,3%	3,2%
mbo-4	101	1,9%	100	1,9%	124	2,2%	2,7%
vo	53	0,3%	32	0,2%	67	0,5%	1%
vavo	16	8,9%	15	8,9%	Nog niet uitgesplitst		-

Bron: DUO-gegevens Meten is Weten

Tabel 2.2 en tabel 2.3 geven het relatief verzuim in het mbo weer per opleidingsrichting voor 18-minners en 18-plussers. Relatief verzuim is ongeoorloofd verzuim van studenten die staan ingeschreven bij een school en kwalificatie- of leerplichtig zijn. Onder wettelijk verzuim verstaan we verzuim in een periode van 4 weken gedurende 16 uur zonder geldige reden. Langdurig verzuim is verzuim van 4 weken aaneengesloten zonder geldige redenen. Onder overig verzuim verstaan we al het andere verzuim zonder geldige redenen waarbij nog geen sprake is van wettelijk verzuim (o.a. te laat komen en spijbelen). Onder 18-minners is het wettelijk verzuim het hoogst. Met name in de opleidingsrichting Zorg, Welzijn en Sport, maar ook in de opleidingsrichting Educatie en Participatie is het wettelijk verzuim relatief hoog. Wat ook opvalt is dat overig verzuim relatief hoog is in de opleidingsrichting Economie en Dienstverlening ten opzichte van andere opleidingsrichtingen.

Tabel 2.2 Relatief verzuim 18-minners in het mbo van 1 augustus 2021 t/m 14 april 2022 per opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Wettelijk verzuim	Langdurig verzuim	Overig verzuim	Totaal verzuim
Techniek en Informatica	19		3	22
Zorg, Welzijn en Sport	91		7	98
Educatie en Participatie	62	1		63
Economie en Dienstverlening	34		29	63
Totaal	206	1	36	246

Bron: aangeleverde gegevens door de programmagroep VSV van de regio Achterhoek

Uit tabel 2.3 blijkt dat verzuim onder 18-plussers vaker voorkomt dan onder 18-minners. Daarnaast zien we relatief hoog verzuim onder studenten van de richtingen Zorg, Welzijn en Sport en Educatie en Participatie. Met name het wettelijk verzuim is hoog.

Tabel 2.3 Relatief verzuim 18-plussers in het mbo per opleidingsrichting 1 augustus 2021 t/m 14 april 2022

Opleidingsrichting	Wettelijk verzuim	Langdurig verzuim	Overig verzuim	Totaal verzuim
Techniek en Informatica	10	1	5	16
Zorg, Welzijn en Sport	166		18	184
Educatie en Participatie	177			177
Economie en Dienstverlening	44		14	58
Totaal	397	1	37	435

Bron: aangeleverde gegevens door de programmagroep VSV van de regio Achterhoek

Het aandeel studenten dat zich uitschrijft zonder startkwalificatie is relatief laag. Tabel 2.4 geeft de uitschrijvingen weer per mbo-instelling en mbo-niveau. Per mbo-niveau en school gaat het vaak om enkele studenten. Enkel op de grotere locaties is het aantal studenten dat zich uitschrijft hoger. Op deze grotere locaties ligt het percentage potentieel voortijdig schoolverlaters onder de 2 procent. Het grootste

aantal leerlingen dat zich uitschrijft zonder startkwalificatie volgt een opleiding op mbo-2-niveau en mbo 4-niveau.

Tabel 2.4 Aantal uitschrijvingen zonder startkwalificatie per mbo-instelling 2021-2022

Instellingen	mbo 1	mbo 2	mbo 3	mbo 4	To-taal	Aantal deelnemers	Potentieel vsv (%)
Aeres VMBO en Aeres MBO				1	1	135	0,7%
Deltion College		1		1	2	61	3,3%
Regionaal Opleidingen Centrum A12		1			1	99	1,0%
Regionaal Opleidingen Centrum Graafschap College	14	37	15	25	91	6.291	1,4%
Regionaal Opleidingen Centrum Nijmegen e.o.			1	1	2	64	3,1%
Regionaal Opleidingen Centrum Rijn IJssel	1	4	2	10	17	896	1,9%
Regionaal Opleidingen Centrum Tilburg		1			1	20	5,0%
Regionaal Opleidingen Centrum Twente		1	2	3	6	642	0,9%
Stg ROC Summa College				1	1	3	33,3%
Stichting Regionaal Opleidingen Centrum AVENTUS	1	2		1	4	590	0,7%
Yuverta				1	1	97	1,0%
Zone.college			2	1	3	537	0,6%
Totaal	16	47	22	45	130	9.435	1,4%

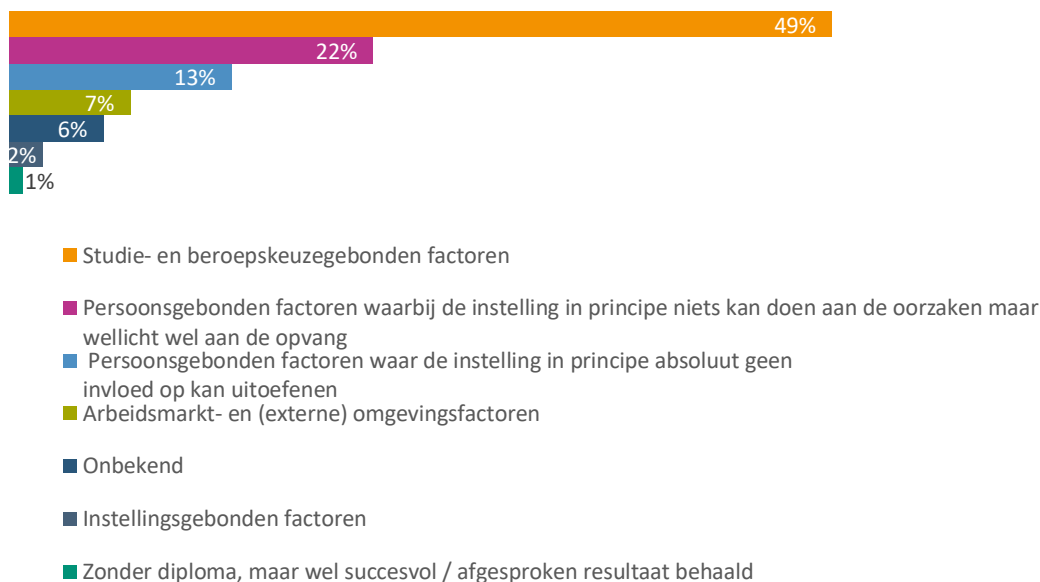
Bron: DUO-gegevens Meten is Weten

Redenen van voortijdig schooluitval

Figuur 2.2 laat de redenen van uitval zien in het mbo. In bijna de helft van de gevallen is de uitval gerelateerd aan studie- en beroepskeuzegebonden factoren. Studenten vallen dus relatief vaak voortijdig uit door een verkeerde studiekeuze. Betere studie- en beroepsoriëntatie door studenten zou dit soort schooluitval mogelijk kunnen inperken. Daarnaast is het opvallend dat relatief veel uitvaller stoppen wegens persoonsgebonden factoren, namelijk bijna een derde van de uitvallers. In 22 procent van de gevallen zou de school mogelijk invloed kunnen hebben op een betere opvang van de studenten.

Er moet een kanttekening geplaatst worden bij de cijfers over de redenen van voortijdig schooluitval. In de volgende paragrafen (2.3 en 2.4) geven we inzicht in de ervaringen van de professionals die betrokken zijn bij de uitvoering van de vsv-maatregelen. In de gesprekken die we hebben gevoerd met de professionals komt naar voren dat de redenen van uitval op basis van de registratie niet eenduidig te achterhalen is. Het vermoeden is dat men niet volledig is in het opgeven van de redenen van uitval (studenten zijn onvolledig in hun opgave of professionals vragen bij studenten niet door naar de onderliggende uitval oorzaken). De huidige registratie geeft dus geen volledig beeld van de mogelijke oorzaken van de voortijdige schooluitval.

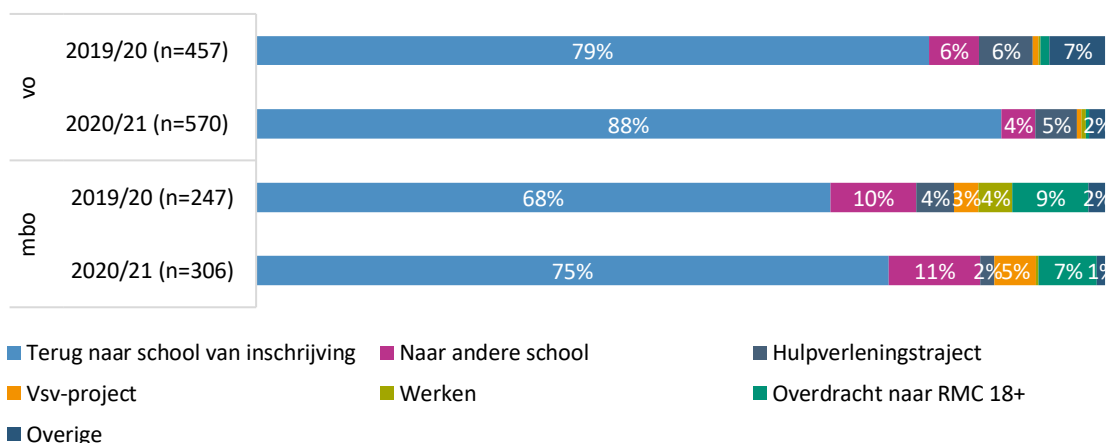
Figuur 2.2 Redenen van voortijdige schooluitval in het mbo schooljaar 2021-2022 (n=248)

Bron: DUO-gegevens Meten is Weten

Verzuimmeldingen kunnen een voorbode zijn van schooluitval. Zowel binnen het voortgezet onderwijs als het mbo keert meer dan een derde weer terug naar de school na een verzuimmelding. Figuur 2.3 geeft weer dat het aantal jongeren dat terugkeert naar school is toegenomen in 2020-2021 ten opzichte van het schooljaar daarvoor voor zowel het voortgezet onderwijs als het mbo. In het mbo zien we daarnaast een afname van jongeren die aan het werk zijn gegaan en een toename van jongeren die deelnemen aan een vsv-project. Het aantal jongeren dat niet terugkeert naar school vanwege psychische en/of psychosociale problemen en voor wie een hulpverleningstraject nodig was, is licht afgenomen.

Figuur 2.3 Resultaten na verzuimmelding uitgesplitst in het voortgezet onderwijs en mbo 2019-2020 in vergelijking met 2020-2021

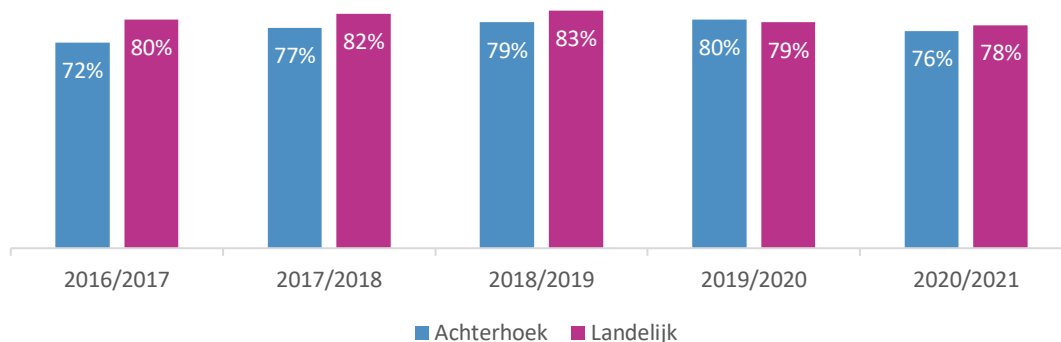
Bron: Jaarverslagen LerenWerkt (2019-2020 en 2020-2021)

JIKP

In figuur 2.4 is het aantal jongeren in een kwetsbare positie (JIKP) in percentages weergegeven. Onder JIKP verstaan we jongeren tot 23 jaar die vanuit pro, vso-profiel arbeidsmarkt en vervolgonderwijs, vmbo-bbl of mbo-1 uit het onderwijs zijn gestroomd of doorstromen binnen mbo-1 of mbo-2 óf van mbo-1 naar mbo-2. Het percentage geeft het aantal jongeren weer die een kwetsbare overstap hebben

gemaakt (naar mbo-1 en mbo-2) van het totaal aantal jongeren dat is door- of uitgestroomd uit pro, vso-profiel arbeidsmarkt en vervolgonderwijs, vmbo-bbl en mbo-1. Het aantal jongeren in een kwetsbare positie fluctueert per jaar. Ten opzichte van 2019-2020 is het percentage licht gedaald. Over het algemeen genomen ligt het percentage van de regio Achterhoek iets lager dan het landelijk gemiddelde.

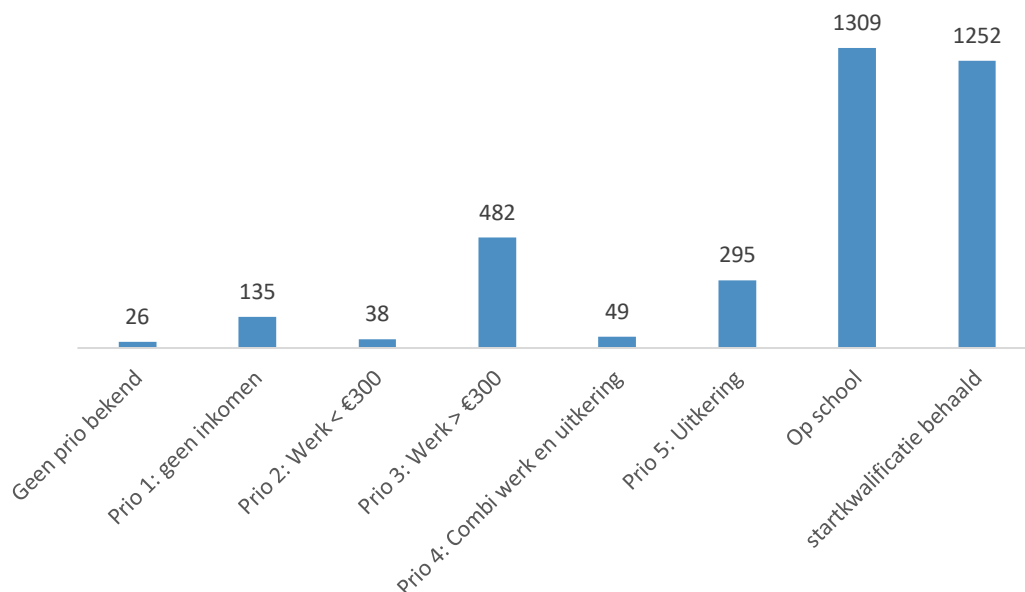
Figuur 2.4 Jongeren in een kwetsbare positie tot 23 jaar in percentages

Bron: OCW in cijfers

Figuur 2.5 laat zien dat de meeste JIKP in de Achterhoek op school zit en dat een groot aantal van deze jongeren een startkwalificatie behaalt. Daarnaast heeft een aanzienlijk deel van de jongeren een baan waar zij meer dan 300 euro per maand verdienen. Ook een relatief grote groep JIKP'ers heeft een uitkering of geen inkomen. Enkel een klein deel van de jongeren is niet in beeld (geen prio bekend).

Figuur 2.5 Jongeren in een kwetsbare positie tot 23 jaar gemeten in 2022 (n=3.586)

Bron: Stroomschema RMC Regio Achterhoek uit: Jongeren in een kwetsbare positie – RMC Regio Achterhoek. Analyse januari 2022

Huidige cijfers in vergelijking met vergelijkbare RMC-regio's

We hebben een deskresearch uitgevoerd waarbij we hebben gekeken welke RMC-regio's een vergelijkbare populatie hebben als de populatie in de Achterhoek. Dit maakt het mogelijk om vsv-cijfers tussen de Achterhoek en vergelijkbare regio's met elkaar te vergelijken.

We hebben gekeken naar verschillende kenmerken van alle 40 RMC-regio's:

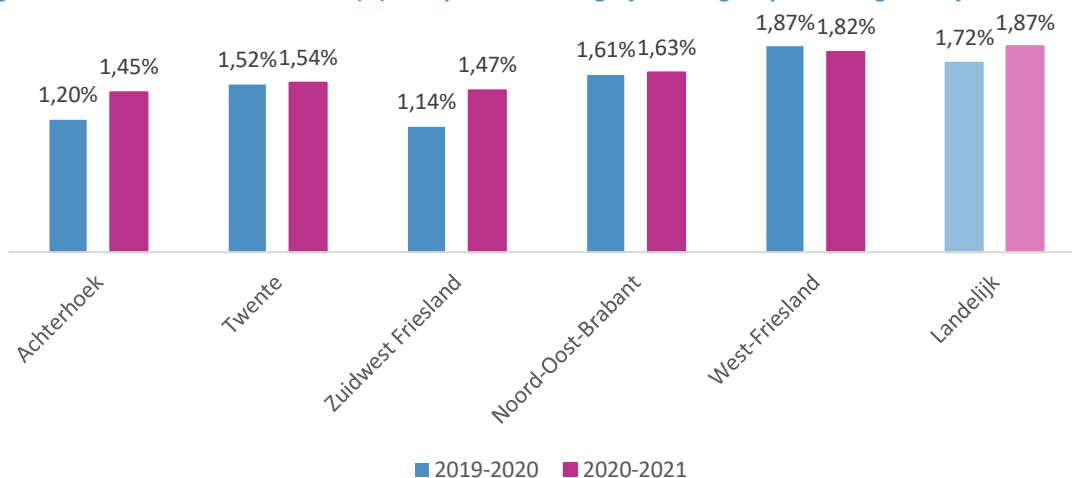
- het percentage hoogopgeleiden;
- het gemiddelde inkomen;

- het percentage van het aantal NEET (niet in arbeid, onderwijs of training) jongeren tussen de 16 en 27 jaar;
- het percentage van het aantal personen met een migratieachtergrond;
- het percentage eenoudergezinnen;
- de bijstandsdichtheid per 1000 inwoners;
- het percentage gezinnen met drie of meer kinderen;
- het percentage jongeren in de jeugdzorg.

De scores op de kenmerken hebben we door middel van een gestandaardiseerde z-score bij elkaar opgeteld.² De regio's die een vergelijkbare gemiddelde score op de verschillende kenmerken hadden als de regio Achterhoek zijn geselecteerd als vergelijkingsregio's. Hieruit kwamen vier regio's naar voren, namelijk Twente, Zuidwest Friesland, Noord-Oost-Brabant en West-Friesland.

Figuur 2.6 geeft het aantal nieuwe vsv'ers weer van de regio Achterhoek en de vergelijkbare regio's. Te zien is dat in de meeste regio's het aantal vsv'ers in 2020-2021 licht toeneemt ten opzichte van 2019-2020. De grootste stijging is te zien in Zuidwest Friesland, waar het aantal vsv'ers toeneemt van 145 in 2019-2020 naar 181 een jaar later. Daarnaast valt op dat het aantal vsv'ers in de Achterhoek relatief laag is ten opzichte van de vergelijkbare regio's. West-Friesland is de enige regio waar het aantal nieuwe vsv'ers licht daalt. In absolute aantallen is dit echter een klein verschil (van 329 naar 312 nieuwe vsv'ers).

Figuur 2.6 Aantal nieuwe vsv'ers (%) ten opzichte van vergelijkbare regio's per volledig schooljaar

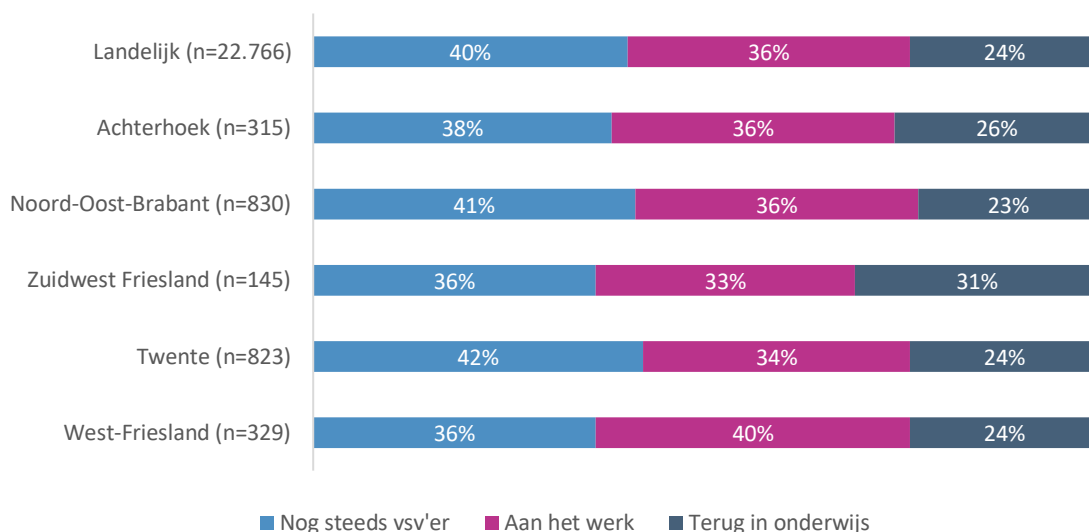

Bron: DUO-dashboard voortijdig schoolverlaten RMC-regio's

Landelijk gezien zijn de meeste vsv'ers uit schooljaar 2019-2020 nog steeds vsv'er in schooljaar 2020-2021 (tabel 2.6). Daarnaast is te zien dat het percentage van het aantal vsv'ers dat aan het werk is gegaan groter is dan het aandeel dat weer onderwijs is gaan volgen. Dit is terug te zien in alle regio's. Het aandeel vsv'ers dat weer onderwijs gaat volgen is relatief groot in Zuidwest Friesland, terwijl het aandeel vsv'ers dat aan het werk gaat relatief groot is in West-Friesland. De Achterhoek heeft een iets hoger aandeel dat weer onderwijs gaat volgen in vergelijking met het landelijke gemiddelde.

² Van deze kenmerken hebben we een gestandaardiseerde score (z-score) gemaakt, zodat we een somscore konden maken van alle kenmerken. Hierdoor ontstaat er één score per regio die je met elkaar kunt vergelijken. Vervolgens hebben we de regio's geselecteerd die een z-score hadden tot 0,10 punt boven en onder de z-score van de Achterhoek.

Figuur 2.7 Het aandeel vsv'ers dat nog steeds vsv'er is, werk heeft of onderwijs volgt (schooljaar 2019-2020)

Bron: DUO-dashboard voortijdig schoolverlaten RMC-regio's

Qua verzuimcijfers scoort de Achterhoek ook relatief goed in vergelijking met de vergelijkbare regio's. Tabel 2.6 laat zien dat het absoluut verzuim en langdurig relatief verzuim relatief laag is. Daarnaast zijn er weinig jongeren in de regio met een vrijstelling 5a (kinderen die niet naar school kunnen door een zwaar lichamelijke en/of psychische beperking).

Tabel 2.6 Absoluut verzuim, langdurig relatief verzuim en vrijstelling 5a per regio 2020-2021 in aantal leer- en kwalificatieplichtige jongeren

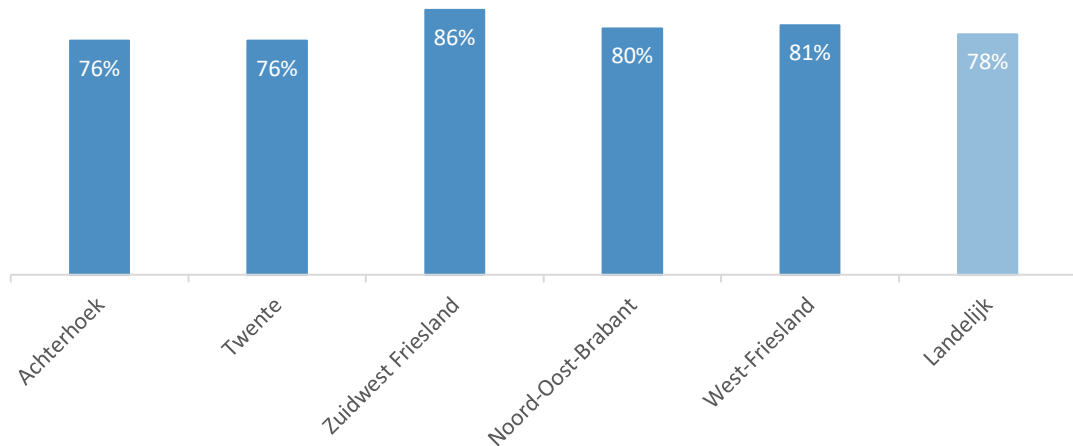
Regio	Langdurig relatief			Totaal
	Absoluut verzuim	verzuim	Vrijstellingen 5a	
Achterhoek	10*	11	11*	32
Twente	0*	22*	14	36
Zuidwest Friesland	19	9	25	53
Noord-Oost-Brabant	22*	13	14*	49
West-Friesland	3*	13	17*	33

* De gebruikte data is op gemeenten niveau. Niet voor alle gemeenten is de data voorhanden. Het werkelijke verzuim valt daarom waarschijnlijk iets hoger uit.

Bron: vsv-kompas Ingrado

Figuur 2.8 geeft het aantal JIKP weer uitgesplitst naar regio. Hieruit komt naar voren dat het aantal JIKP in de regio Achterhoek en Twente hetzelfde is. Het percentage van deze regio's ligt onder het landelijk gemiddelde. Het aantal JIKP in de andere regio's is hoger dan het landelijk gemiddelde.

Figuur 2.8 Jongeren in een kwetsbare positie tot 23 jaar uitgesplitst naar RMC-regio (%), schooljaar 2020-2021 naar 2021-2022

Bron: OCW in cijfers

Huidige (structurele) maatregelen

Voor 2020 had de regio ook al diverse voorzieningen/activiteiten om het voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Deze voorzieningen en activiteiten worden beknopt weergegeven in tabel 2.5. Uit de tabel blijkt dat de regio Achterhoek voorzieningen en activiteiten heeft voor jongeren van het mbo en vo en dat zij ook inzetten op een goede samenwerking tussen vo, mbo en hbo (o.a. samenwerkingsverband Profijt). Er wordt veel aandacht besteed aan de overstap van het v(s)o naar het mbo en de overstap binnen mbo-instellingen.

Tabel 2.5 Huidige activiteiten en voorzieningen om voortijdig schoolverlaten terug te dringen

Overkoepelend	Mbo*	Vo	RMC
Samenwerkingsverband Profijt tussen vo/mbo/ho in de regio	Transitieroute	Jeugdmaatschappelijk werk	Begeleiden (oud-)vsv'ers
Loopbaanplein Achterhoek	Mijn school	Scholenmarkt	Uitvoering van de kwalificatieplicht mbo
Programma JongLeren voor kwetsbare jongeren	Entree-Werk en Entree plus voor uitstroomprofiel arbeid	Loopbaanoriëntatie en -begeleiding via Profijt	Samenwerking RMC en andere domeinen binnen de gemeenten, het onderwijs en andere partners
	Opleiding voor de arbeidsmarkt van de toekomst	Loopbaanoriëntatie en -begeleiding bij (alle vakken op het vo	Warme overdracht van jongeren naar gemeenten
	(Online) studiekeuzegeprekken en oriëntatieprogramma	Verzuim leerlingen monitoren en verzuimstappenplan inzetten	Overleg met zorgdecanen, trajectbegeleiders en orthopedagogen over studenten
	Tussenjaar studie- en beroepsoriëntatie	Schoolarts en leerplichtambtenaar inzetten	
	Trajectbegeleiding/jeugdmaatschappelijk werk/orthopedagogie/psychologen	Gesprekken met ouders en leerlingen	

Vervolg tabel 2.5 Huidige activiteiten en voorzieningen om voortijdig schoolverlaten terug te dringen

Overkoepelend	Mbo*	Vo	RMC
	Verzuimcoördinatoren	Hulpverleners inzetten op school of voor thuis	
	Meelooldagen/open dagen/informatiedagen/scholenmarkt	Gesprekken met betrokken hulpverleners	
	LerenWerkt	Deelname Playing for Success	
	School-ex	Uitvoeren afspraken rondom Regionaal verzuim protocol	
	Graafschap Helpt Scoren	Decanenkring	

* Dit is geen exclusieve lijst, maar een selectie van de belangrijkste activiteiten.

Maatregelen uit het vsv-programma 2020-2024

In het vsv-programma 2020-2024 wordt een aantal maatregelen besproken die moeten bijdragen aan het behalen van de vsv-doelstellingen (streefcijfers). In het kader hieronder worden de maatregelen beknopt toegelicht.

Nieuwe maatregelen 2020-2024

Plusvoorziening in mbo en vo/vso	Loopbaanoriëntatie en -begeleiding	Verbetering aansluiting vmbo-mbo	Versterken verzuim-aanpak 18+	Achterhoekse jongeren in beeld
<ul style="list-style-type: none"> Inzet trajectbegeleiders in het mbo als ondersteuning niet geboden kan worden door een SLB'er of decaan Inzet jeugdmaatschappelijk werker in vo/vso De gesprekken met studenten/leerlingen en/of ouders gaan over door hen ervaren problematiek op psychosociaal en/of psychische vlak, gedragsproblemen, chronische ziekte en/of handicap 	<ul style="list-style-type: none"> activiteiten die onvoldoende benut worden nadrukkelijker inzetten en monitoren Het intensiveren van vo-leerlingen die gebruik maken van meelooldagen en oriëntatie-activiteiten Het intensiveren van de aansturing van de mbo-opleidingen die meelooldagen en oriëntatie-activiteiten organiseren 	<ul style="list-style-type: none"> Doorlopende leerlijn LOB van vo naar mbo optimaliseren Uitvoering geven aan de modules van Intergrip Sluitende administratie overstap vo-mbo, verbetering in communicatie. Elkaar tijdig informeren en op de hoogte houden 	<ul style="list-style-type: none"> Aanpak volgens verzuimprotocol RMC-consulenten zijn regelmatig op de scholen aanwezig om verzuimgesprekken te voeren met jongeren 18+ Inzichtelijk maken percentages van verzuim structureel 2x per jaar verzuimoverleg met scholen Samenwerking verbeteren tussen SLB'er, decaan, leerplicht en RMC 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek klantreizen uitwerken in actiepunten 2x per jaar pro-vso-mbo RMC-overleg Continue monitoring van JIKP en (oud-)VSV Accountmanagers jongeren bij WSPA Gezamenlijke intake met sociale dienst Nauwere samenwerking LeerWerk-Loket Transfercoach voor doorstromers vso/pro naar mbo/arbeidsmarkt Aansluiten bij initiatieven van regio/thematafel

2.3 De effectiviteit van de aanpak

In deze paragraaf staan de volgende deelvragen centraal:

Welke resultaten zijn behaald?
Zijn de maatregelen dekkend en effectief gebleken?
Welke knelpunten ervaren betrokken partijen in de uitvoering van de maatregelen?

Er zijn verdiepende gesprekken gevoerd met betrokken uitvoerders van de vier verschillende beleidslijnen om meer inzicht te krijgen in de resultaten van de vsv-maatregelen die zijn ingezet. Hieronder gaan we per beleidslijn in op wat volgens de betrokkenen de gepercipieerde effecten zijn van de inzet.

1) Plusvoorzieningen in mbo en vo/vso

Jeugdmaatschappelijk werk voortgezet onderwijs

Op veel scholen van de samenwerkingsverbanden zijn jeugdmaatschappelijk werkers³ werkzaam. Zij vormen een belangrijke versterking voor de expertise van het intern zorgteam en de ondersteuning van de teams van iedere school. De jeugdmaatschappelijk werkers zoeken daarnaast aansluiting met de gemeentelijke jeugdteams en jeugdconsulenten om jongeren met een ondersteuningsbehoefte zo goed mogelijk van dienst te zijn. De samenwerkingsverbanden zorgen ervoor dat binnen een school de expertise voor leerlingen met een extra onderwijs- en ondersteuningsbehoefte is gebundeld. Binnen de school ondersteunt de jeugdmaatschappelijk werker docenten en mentoren door ze onder meer te consulteren en te coachen in de klas.

Algemene opbrengsten

Aan de directeurs van de samenwerkingsverbanden Slinge Berkel en Doetinchem e.o. (vo) is gevraagd naar de inzet van de jeugdmaatschappelijk werkers en in hoeverre de inzet bijdraagt aan het terugdringen van voortijdig schooluitval. Beide directeurs van de samenwerkingsverbanden zijn tevreden over de inzet van de jeugdmaatschappelijk werkers (JMW). Het is een laagdrempelige manier van hulpverlening die binnen de schoolmuren ingezet kan worden. De meerwaarde zou met name naar voren komen in de mogelijkheid om vroegtijdig en snel een hulptraject te starten voor leerlingen die dat nodig hebben. De hulp kan gestart worden zonder ingewikkelde aanmeldings- of intakeprocedures. Beide gesprekspartners merken op dat de inzet van de JMW binnen de schoolmuren helpt bij het wegnemen van drempels voor leerlingen en ouders om hulpverlening te zoeken. Dit zou onder meer komen doordat de hulp wordt geboden binnen een vertrouwde context en in eerste instantie niet te dicht bij huis komt. Dit laatste zou vooral een rol spelen voor gezinnen waar de vertrouwensrelatie met gemeentelijke en overheidsdiensten is geschaad.

Daarnaast kan de JMW een brug vormen tussen de school en het gezin van de leerling. De JMW heeft de mogelijkheid om meer inzicht te krijgen in de problematiek dat zich afspeelt 'achter de voordeur' (bv. door middel van keukentafelgesprekken, contact met gemeentelijke wijkteams). Hierdoor hebben ze een heel ondersteunende rol richting de scholen en kunnen ze problematiek signaleren die niet uitsluitend binnen de context van de school tot uiting komt. Problemen in de relationele sfeer van de leerlingen hebben invloed op hun ontwikkeling op school. Ondersteuning kunnen bieden in de gezinssituatie is daarmee een belangrijke vorm van hulpverlening die kan bijdragen aan een goede ontwikkeling van de schoolloopbaan van leerlingen.

De gesprekspartners merken op dat de inzet van de jeugdmaatschappelijk werker leidt tot preventie van schooluitval doordat problemen vroegtijdig worden aangepakt en verergering van de problematiek wordt voorkomen. Ze hebben korte lijnen met externe hulpverlening en de sociale diensten van de gemeente en kunnen snel schakelen naar deze lijnen om verergering van de problematiek te voorkomen.

³ Er is een bijdrage ontvangen voor het jeugdmaatschappelijk werk vanuit de regeling Voorkomen Voortijdig SchoolVerlaten (VSV). De gemeente draagt zorg voor de uitvoering van de bekostiging. Deze gelden zijn bestemd voor het jeugdmaatschappelijk werk en zijn ook hiervoor besteed. Het samenwerkingsverband verantwoordt de inzet en resultaten van deze middelen.

Vanwege de nabijheid van de JMW in de school bestaan er ook korte lijnen tussen docenten. Door de ondersteuning van de JMW worden docenten steeds beter in het signaleren van problemen, pakken ze zelf meer in de klas op en verwijzen ze op tijd door naar de JMW.

Volgens de directeuren is het een lichte vorm van interventie die veel oplevert. Het heeft in het bijzonder veel voordelen voor jongeren die lang moeten wachten op specialistische hulp (tweedelijnszorg). De ondersteuning van de JMW kan dergelijke wachttijd overbruggen en voorkomen dat de problematiek escaleert. Vanuit een breder maatschappelijk oogpunt zou dit ook voordelen opleveren voor de zorg door onder meer de druk op de lange wachtlijsten te verminderen en te zorgen dat geen zwaardere (dure) hulp nodig is.

De meerwaarde van de inzet van de jeugdmaatschappelijk werker kan als volgt worden samengevat:

- Laagdrempelige vorm van hulpverlening (binnen de vertrouwde context van de school).
- Preventief (samenwerking met docenten, vroegtijdig en snelle start van de ondersteuning, verminderen opstapeling/escalatie problematiek).
- Brugfunctie tussen school en gezin (signalering buiten schoolcontext).
- Overbruggingsperiode voor specialistische zorg (eerste vangnet, verminderen druk op tweedelijnszorg, behapbaar houden zorgproblematiek).
- Samenwerking en korte lijnen met zorgnetwerk (bv. sociale diensten van de gemeente, wijkteams, leerplicht e.d.).

Effectiviteit

In het programmaplan worden de volgende resultaten verwacht voor de inzet van de jeugdmaatschappelijk werkers:

Beoogde effecten inzet jeugdmaatschappelijk werker vo

- Tijdig signaleren van problemen van leerlingen in relatie tot de thuissituatie/andere leefgebieden.
- Tijdige en snelle interventie in de vorm van korte hulpverlening binnen de school.
- Hulpverlening in de school is laagdrempelig en wordt door de jeugdige makkelijk gevonden.
- Verbinden van de ondersteuning binnen de scholen en wijkteams en jeugdhulpverlening waar nodig.
- Inzicht in lokale zorginfrastructuur van gemeente ten behoeve adequate doorverwijzing/samenwerking.
- JMW fungeert als aanspreekpunt voor jeugdige, de school en voor de wijkteams/generalistentteams.
- Voorkomen complexiteit multiproblematiek.
- Voorkomen schooluitval.
- Vergroten zelfbeeld en zelfvertrouwen jongeren.
- Overbruggen van wachttijden voor tweedelijnszorg.
- Verbeteren thuissituatie leerlingen.
- Inzicht geven in effecten gedrag aan de jongere.
- Voortzetten schoolloopbaan t/m diplomering.
- Voorkomen maatschappelijke uitval.
- Weinig thuiszitters.

De vraag of de inzet van de jeugdmaatschappelijk werker een positieve impact heeft gehad op het voorkomen van schooluitval is niet eenvoudig te beantwoorden. Beide gesprekspartners zijn van mening dat de jeugdmaatschappelijk werker een positieve invloed heeft op het voorkomen van voortijdige schooluitval én maatschappelijke uitval.

De hierboven beschreven beoogde resultaten lijken op basis van de gesprekken met de directeuren grotendeels gerealiseerd. Dit is echter op basis van de kwalitatieve input van de gesprekspartners, de resultaten zijn niet te onderbouwen door cijfers of andere bronnen. In het programmaplan wordt beschreven dat de inzet van de JMW wordt verantwoord door jaarlijkse verslaglegging (deze was niet beschikbaar ten tijde van de veldwerkperiode van het onderzoek).

Een gesprekspartner licht toe dat één van de uitdagingen wat betreft het zichtbaar maken van het effect op schooluitval van de ondersteuning van JMW is dat er geen directe output zichtbaar is van de inzet en het hierdoor ook complex is om de inzet te relateren aan effecten. Een van de directeuren merkt op dat het effect van de inzet niet in termen van directe output zou moeten worden gemeten maar in de

mate waarin scholen, ouders en jongeren zich ondersteund voelen door de JMW. Dit zou betekenen dat de mate van tevredenheid gemeten moet worden bij de doelgroep. Aanvullend zou een maatschappelijke kosten-batenanalyse meer inzicht kunnen geven in de effectiviteit van de inzet van de JMW.

Uitdagingen en verbetermogelijkheden

De samenwerkingsverbanden kennen een lange geschiedenis wat betreft de inzet van de JMW. Er is hard gewerkt aan het inbedden van de JMW in de scholen. Dit vroeg om te beginnen om een aanpassing in de ondersteuningsstructuur binnen de scholen (nieuwe samenwerking). Daarnaast was het verloop van professionals (JMW'ers) in eerste instantie hoog onder meer door het ontbreken van structurele middelen. Inmiddels zijn er grote stappen gezet in de structurele inbedding van de JMW op de scholen. Ze ervaren dat het draagvlak hiervoor (onder de scholen) ook is gegroeid. De scholen zetten zich meer in om vroegtijdig problematiek te signaleren maar volgens één van de directeuren kunnen hier nog wel stappen in worden gezet, onder meer door alerter te zijn op zorgwekkend verzuim.

De afgelopen twee jaren is de inzet van de JMW waardevol gebleken. De COVID-19-crisis en de daarop volgende schoolsluitingen hebben geleid tot een toename van sociaal-emotionele problematiek onder leerlingen. Zonder de ondersteuning van de JMW (voor deze leerlingen) zouden de scholen het zwaarder hebben gehad. Daarnaast is nog de vraag hoe de gevolgen van de COVID-19-crisis zich verder gaan ontwikkelen. Beide gesprekspartners verwachten een toename in het aantal leerlingen met een ondersteuningsvraag (onderwijs-zorgvraag). Overigens is er al langere tijd sprake van een trend in de toename van de problematiek onder leerlingen. De basisondersteuning is de afgelopen jaren al fors uitgebreid. Beide directeuren geven aan dat de meerwaarde van de JMW door zowel de scholen als de gemeente wordt erkend. Dit heeft ertoe geleid dat het aantal uren van de JMW'ers wordt uitgebreid aan de hand van de eigen middelen en NPO-gelden. Een van de directeuren merkt op dat de middelen die ze ontvangen voor de JMW niet structureel zijn. Dit zorgt voor enige mate van onzekerheid over de continuïteit van de inzet van de JMW ondanks de breed gedragen waardering voor het werk van de JMW.

Trajectbegeleiding mbo (Graafschap College)

Het Loopbaanplein is de centrale voorziening voor derdelijns hulp, waarnaar studenten van het Graafschap College doorverwezen worden door hun decaan of studieloopbaanbegeleider wanneer sprake is van sociaal-emotionele, financiële of psychosociale problemen. Op het Loopbaanplein wordt nauw samengewerkt met regionale partners, zoals Sociaal Raadslieden en orthopedagogen. Er zijn onder meer voorzieningen voor ambulante begeleiding, trajectbegeleiding, loopbaanklassen, financiële hulp (Sociaal Raadslieden), jeugdarts en decanaat gevestigd. Het geldt landelijk als een voorbeeld van een goed geslaagde samenwerking met ketenpartners en een succesvolle laagdrempelige voorziening op het gebied van studentbegeleiding en begeleiding van schoolverlaters.

Voor specifiek de doelgroep vsv wordt trajectbegeleiding gefaciliteerd. Het Loopbaanplein werkt intensief samen met de RMC. Er is tevens een RMC-consulent aanwezig op het Loopbaanplein. Studenten die willen switchen van opleiding of zonder startkwalificatie het Graafschap College verlaten worden intensief begeleid naar een andere opleiding of werk. Dit gebeurt onder meer d.m.v. de loopbaanklassen (specifiek gericht op switchers) of via persoonlijke maatwerktrajecten (studentenbegeleiding). Daarnaast loopt er een pilot JongLeren om leerlingen met psychische problematiek te ondersteunen in het onderwijs. Het valt onder het traject 'Mijn school' waar leerlingen een maatwerkopleiding krijgen (dit gebeurt in een andere onderwijssetting en d.m.v. regelluwer onderwijs).

Algemene opbrengsten

Om meer inzicht te krijgen in de effectiviteit van het Loopbaanplein wat betreft het verminderen en tegengaan van voortijdige schooluitval is gesproken met de manager van het Loopbaanplein. In 2021 maakten 2.036 studenten gebruik van het ondersteuningsaanbod bij het Loopbaanplein, dat is ruim 20 procent van de studentpopulatie (Jaardocument Graafschap College 2021). Tijdige hulp ('het moment dat studenten je nodig hebben er voor ze kunnen zijn') is volgens de gesprekspartner een van de belangrijkste succesfactoren van de trajectbegeleiding. Door de tijdige ondersteuning kan er tevens preventief gehandeld worden om verergering van de problematiek en voortijdige uitval te voorkomen. De begeleiding is persoonlijk; betrokkenheid en aandacht voor de student staan centraal in de aanpak. Er wordt

geïnvesteed in de (verdere) professionalisering van de docentbegeleiding. Daarnaast ervaart de gesprekspartner dat het Loopbaanplein een spin in het web is voor de ander ketenpartners. Er wordt veel overlegd met LerenWerkt (RMC), men weet elkaar te vinden en spreekt elkaar aan. Er is zagezegd een open samenwerking waarin er korte lijnen zijn tussen de medewerkers van de gemeentelijke sociale diensten en de decanen op het Graafschap College. De RMC-consulenten kunnen onder meer inloggen op hetzelfde systeem (decanennet) om gegevens uit te wisselen. Over het algemeen ervaart de gesprekspartner dat binnen de gemeente het netwerk, onder meer door de centrale rol van het Loopbaanplein, goed in beeld is en de professionals op de hoogte zijn bij wie ze moeten aankloppen om de juiste hulplijnen in te inschakelen ('niet over elkaar maar met elkaar').

Effectiviteit

In het programmaplan worden de volgende resultaten verwacht voor de inzet van de trajectbegeleiding via het Loopbaanplein:

Beoogde effecten inzet trajectbegeleiding Loopbaanplein

- Studenten blijven het onderwijsproces volgen.
- Studenten zijn geholpen in hun problematiek of doorverwezen naar externe hulpverleners.

Op basis van het gesprek met de manager van het Loopbaanplein kan gesteld worden dat de beoogde effecten voor het Loopbaanplein gerealiseerd worden. Volgens de gesprekspartner zijn de studenten die zijn begonnen met een traject vrijwel allemaal binnenshuis gehouden. In het jaarverslag wordt gerapporteerd dat ongeveer 1000 studenten een vorm van trajectbegeleiding hebben gehad. De trajectbegeleiding heeft het hele jaar doorgang kunnen vinden, ondanks lockdowns en andere coronagerelateerde maatregelen. Er wordt een extra toestroom naar de loopbaanklassen geconstateerd. De aanmeldingen kwamen eerder in het schooljaar en het ging om meer studenten die wilden switchen van opleiding. De gesprekspartner licht toe dat er met name een hogere uitval was onder de entreeopleidingen (niveau 1 – eenjarige opleiding).

In het jaarverslag (2021) wordt verder gerapporteerd dat de partners de samenwerking met het Loopbaanplein en de behaalde resultaten bij JongLeren (begeleiding van jongeren met psychische ondersteuningsbehoefte) erg waardeerden. De gemeenten hebben de financiering van het zorgdeel van dit project met een half jaar verlengd tot de zomer van 2022, maar de continuïteit van dit belangrijke project voor jongeren met psychische problemen is nog niet gegarandeerd, er zijn (wederom) geen structurele middelen. Overigens was de dienstverlening binnen het Loopbaanplein gedurende het jaar uitgebreid door middel van de NPO-gelden (dit zijn incidentele middelen).

De effecten van de trajectbegeleiding zijn volgens de gesprekspartner, net als de begeleiding van de JMW, niet een-op-een te verbinden met het voorkomen van vsv. Dit ligt onder meer aan het gegeven dat er geen directe resultaten (output) worden geboekt, maar gewerkt wordt aan het voorkomen van uitval (langetermijneffect – indirecte effecten). Daarnaast ontbreekt er in de registratiegegevens inzicht in de duur van de begeleiding en de concrete uitkomsten van de trajectbegeleiding op het niveau van de leerling. Het is zagezegd moeilijk om te achterhalen in hoeverre studenten die uitvallen al dan niet een vorm van trajectbegeleiding hebben gehad. De gesprekspartner merkt daarnaast op dat er geen afspraken zijn met de ketenpartners over wat een effectief resultaat is (hoeveel procent van de jongeren die trajectbegeleiding hebben gehad moet weer terugstromen naar onderwijs, werk of andere vorm van activering? Welke vorm van activering is een acceptabel resultaat? E.d.). Het ontbreken van registratiegegevens en afspraken over concrete resultaten maakt het lastig om uitspraken te doen over de effectiviteit van de inzet.

Uitdagingen en verbetermogelijkheden

Volgens de gesprekspartner is het belangrijk dat de bestaande verbindingen binnen het netwerk verder versterkt worden. In het actieplan Achterhoekse Jongeren zijn er verschillende werkgroepen ingericht en instrumenten bedacht om jongeren met een ondersteuningsbehoefte beter te begeleiden en vsv te voorkomen. De gesprekspartner ervaart echter dat men door de hoeveelheid aan projecten focus verliest en door de bomen het bos niet meer ziet. Het is belangrijk dat de samenwerkingspartners een focus kiezen en zich houden aan wat er is afgesproken voor de uitvoering (vasthouden en verbeteren wat al werkt).

De gesprekspartner ziet met name ruimte voor verbetering als het gaat om de verbinding tussen het vo (vmbo) en mbo. De stap van het vo naar het mbo is soms te groot. De gesprekspartner signaleert dat er op het vo nog te weinig aan loopbaanoriëntatie wordt gedaan en dat ze meer kunnen samenwerken (ook in samenwerking met werkgevers) met de vo-scholen om leerlingen beter voor te bereiden op een bewuste keuze voor hun vervolgopleiding (bv. d.m.v. snuffelcarroussels, oriëntatieprojecten, samenwerking in de loopbaanklassen van het Loopbaanplein etc.). Daarmee samenhangend vindt de gesprekspartner dat er ook ruimte zit in het werken aan een doorlopende werkleerlijn in samenwerking met regionale werkgevers (passende route naar werk). Het Loopbaanplein zou meer kunnen investeren in de samenwerking met werkgevers waarin onder meer mogelijkheden zoals hybride leren verkend kunnen worden. Dit is onder meer ten gunste van het voorkomen van een latere mismatch op de arbeidsmarkt.

2) Loopbaanoriëntatie en -begeleiding en verbetering aansluiting vmbo-mbo

In het vsv-programmaplan wordt door middel van de inzet van Profijit gewerkt aan het verbeteren en versterken van loopbaanoriëntatie en -begeleiding van jongeren die een overstap maken van het vmbo naar het mbo. De focus van deze maatregel ligt met name op het verbeteren van doorlopende leerlijnen tussen vmbo en mbo, begeleiding bij de beroepsbeeldvorming, het keuzeproces en warme overdracht van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte tussen onderwijssoorten. Daarbij wordt ook de samenwerking gezocht met het bedrijfsleven (bv. door het creëren van hybride leeromgevingen, ontwikkelen beroepsidentiteit en voorlichting op arbeidsmarktperspectieven).

De scholen in het vmbo en het mbo (Graafschap College en Zone College), aangesloten bij Profijit, hebben met elkaar afgesproken intensief samen te werken om de Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) nog meer te verbeteren. Sinds 2014 is er een Regiegroep LOB aangesteld waarin alle LOB-coördinatoren van de vmbo-scholen en afgevaardigden van de sectoren van het mbo zijn vertegenwoordigd. Er wordt gestreefd naar een grotere betrokkenheid van het mbo in LOB op de vmbo-scholen en een grotere verantwoordelijkheid van het vmbo in het intakeproces op het mbo. Door LOB te versterken hoopt men ongewenst switchgedrag en voortijdig schoolverlaten terug te dringen.

Algemene opbrengsten

Er is gesproken met de coördinator van Profijit om een beter beeld te krijgen van de activiteiten die Profijit heeft georganiseerd t.b.v. het vsv-programmaplan. Profijit is al sinds 2000 actief als samenwerkingsverband. De reeds bestaande activiteiten worden voortgezet in het vsv-programmaplan. De aandacht voor Sterk Techniek Onderwijs en loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) hebben in 2021 als belangrijke onderwerpen binnen Profijit op de agenda gestaan. Profijit heeft gewerkt aan een visie over loopbaanlijnen (visie van Marinka Kuijpers) en heeft de aangesloten scholen hierover voorgelicht. Daarnaast is er meer aandacht geweest voor deskundigheidsbevordering van LOB onder mentoren. Er zijn verschillende bijeenkomsten en open dagen georganiseerd met het Graafschap College en het bedrijfsleven (dag van de logistiek en dag van de zorg). Verder is het STERA-project voortgezet in het STO-project waar leerlingen opdrachten kunnen uitvoeren bij bedrijven (ervaren van de beroepspraktijk). Scholen zijn verder ondersteund bij de uitvoering van hun LOB-activiteiten onder meer bij het werken vanuit de LOB-leerlijnen.

Een andere belangrijke taak van Profijit is het monitoren van overstappers van het vo naar mbo. Hiervoor wordt het Intergrip systeem gebruikt (GRIP Doorstroomdossier). Zo wordt gezorgd dat er een dossieroverdracht plaatsvindt en informatie over de leerling bij de juiste personen binnen de onderwijsinstelling terechtkomt. Volgens de coördinator zijn alle overstappers nagenoeg in beeld. De zomerlek (aantal leerlingen dat in de zomermaanden besluit om na het vmbo geen vervolgopleiding te gaan doen) ligt onder het landelijk gemiddelde (5%).

Effectiviteit

In het programmaplan worden de volgende resultaten verwacht voor de inzet van Profijit:

Beoogde effecten inzet Profijit

- Minder uitval en switchgedrag op het mbo.

Op basis van het gesprek met de coördinator en de beschikbare documenten is het moeilijk om te beoordelen in hoeverre de inzet van Profijit daadwerkelijk heeft geleid tot minder uitval en switches in het mbo. Om te beginnen zijn er geen cijfers beschikbaar over welke leerlingen al dan niet een succesvolle

overstap maken naar het vervolgonderwijs en/of switchen binnen het vervolgonderwijs gerelateerd aan de LOB-activiteiten (en begeleiding) die ze hebben doorlopen. De gesprekspartner licht toe dat het in het huidige systeem niet mogelijk is dergelijke cijfers/overzichten uit het systeem te trekken. Daarnaast merkt de gesprekspartner op dat het complex is om een eenduidige samenhang vast te stellen tussen LOB en de uiteindelijke studie-/loopbaankeuze. Zo is de vraag in hoeverre voortijdig schooluitval te relateren is aan een verkeerde studiekeuze dan wel gunstige arbeidsmarktkansen (groentrek). Het verwachte effect is zagezegd niet te isoleren van andere invloedrijke factoren.

Uitdagingen en verbetermogelijkheden

Een van de belangrijkste uitdagingen en daarmee verbetermogelijkheden is dat op zowel de vo-scholen als het mbo blijvende aandacht nodig is voor LOB. De gesprekspartner ervaart dat onderwijsinstellingen LOB nog niet altijd optimaal vormgeven. De gesprekspartner is van mening dat de aandacht voor LOB sterk verschilt tussen scholen. Sommige scholen werken met doorlopende leerlijnen in verschillende leerjaren (talentontwikkeling, beroeporiëntatie, beroepskeuze en reflectie etc.), op andere scholen krijgt LOB vorm in meer losstaande activiteiten. Daarnaast is de gesprekspartner in de veronderstelling dat de verplichte LOB-uren (klassen) regelmatig uitvallen (door personeelstekorten in het onderwijs). Dit is overigens niet in lijn met de beleving van de vsv-programmagroep die opmerkt dat het uitvallen van LOB-klassen incidenteel gebeurt en niet de norm is (zoals gesuggereerd). De gesproken betrokkenen vanuit Profijt vindt daarnaast dat er te veel op het bordje van de decanen ligt en mentoren/studieloopbaanbegeleiders een grotere rol zouden moeten hebben in de loopbaanbegeleiding van hun leerlingen (zij zijn immers meer betrokken bij de jongeren).

In het mbo ervaart de coördinator dat er nog te weinig wordt samengewerkt met het vmbo als het gaat om oriënterende en voorlichtingsactiviteiten. De gesprekspartner ziet daarnaast ook dat er nog veel te winnen valt wat betreft de persoonlijke begeleiding van studenten op het mbo (begeleiding in het keuzeprocess). Er moet meer geïnvesteerd worden in de professionalisering van het begeleidingsproces. Volgens de coördinator met wie gesproken is, zijn de huidige uren die decanen en mentoren krijgen voor LOB ontoereikend om jongeren een persoonlijke (maatwerk)begeleiding te bieden. Deze aanname wordt niet gedeeld door alle vsv-programmaleden. Er wordt opgemerkt dat LOB in alles zou moeten zitten (in het denken van docenten en in het lesmateriaal); het onderwijs in het vo is immers bedoeld ter voorbereiding op de vervolgstudie of loopbaan. De bewustwording bij docenten is belangrijker. Decanen zouden train de trainers kunnen zijn.

Verder merkt de gesprekspartner op dat het mbo (Graafschap College) nog niet werkt met het systeem van Intergrid. Hierdoor kunnen gegevens over overstappers en switchers niet 'realtime' verwerkt worden in het systeem. Ook afspraken en toevoegingen aan het leerlingdossier lopen vertraging op. De monitoring van overstappers en switchers wordt hierdoor bemoeilijkt. Volgens de gesprekspartner kan dit opgelost worden als het Graafschap College ook volledig overstapt op Intergrid. Dit zou echter door twijfels over AVG-wetgeving nog een discussiepunt zijn. Deze mening wordt niet door alle betrokkenen van de vsv-programmagroep gedeeld. Volgens de betrokkenen maakt het niet uit hoe data verzameld worden. De vsv-programmagroep is momenteel bezig om te kijken hoe ze alle data – die worden verzameld uit verschillende systemen – kunnen verbinden en er informatie van kunnen maken.

Over het monitoren van de effectiviteit van de inzet stelt de gesprekspartner voor om allereerst beter inzicht te krijgen in de cijfers. Dit zou door middel van een benchmarkrapportage vorm kunnen krijgen waarbij de herkomst van succesvolle overstap, switch of uitval wordt uitgesplitst naar de profijtscholen. Zodoende krijgt men een beter beeld bij welke scholen de overstap al dan niet beter van de grond komt. Vervolgens zou er een link gelegd kunnen worden met het LOB-programma van deze scholen.

3) Verzuimaanpak 18+

De derde beleidslijn van het vsv-programmaplan is de aanpak van verzuim 18+. In de regio wordt vanuit een preventief kader gewerkt aan het terugdringen van schoolverzuim. Hierbij maakt de Leerplicht/RMC geen verschil in de meldingsgrenzen tussen 18-minners en 18-plussers. De maatregel richt zich op het (verder) versterken van de verzuimaanpak 18+ waarbij intensiever wordt ingezet op het monitoren van verzuimmeldingen (hoeveelheid verzuimmeldingen, type meldingen, verschillen in meldingen tussen opleidingssectoren) en het ondersteunen van het verzuimbeleid van de verschillende opleidingen.

Algemene opbrengsten

De afgelopen anderhalf jaar is er een vaste RMC-verzuimconsulent aangesteld om de opleidingen te ondersteunen bij hun verzuimbeleid. Om een beter beeld te krijgen van de opbrengsten van de inzet is gesproken met deze consulent en een senior loopbaanadviseur van het Graafschap College. Beide gesprekspartners lichten toe dat er veel inspanning is geleverd om het melden en signaleren van schoolverzuim (18+) onder de aandacht te brengen van de opleidingen. Er is een werkgroep verzuim gevormd en er zijn verschillende verzuimteams per opleiding aangesteld. De verzuimconsulent heeft met name aandacht gevraagd voor het preventief melden van (zorgwekkend) verzuim en de opleidingen gevraagd om in hun verzuimaanpak de focus te leggen op 'aanwezigheid' (niet melden vanuit sanctie, maar vanuit zorg). Om preventief te signaleren is het noodzakelijk dat afwezigheid goed wordt geregistreerd. Dit begint in de klas. De consulent is langs de verschillende locaties geweest om de opleidingen onder meer te ondersteunen/adviseren in hun verzuimregistratie, welke signalen (in de klas) kunnen wijzen op zorgwekkend verzuim e.d. De consulent heeft het regionaal verzuimprotocol verder onder de aandacht gebracht en het belang van een eenduidige werkwijze en ook de opleidingen geïnformeerd over 'meldingswaardig' verzuim. De afgelopen jaren is er met name een toename geweest in het aantal meldingen met 'actie gewenst'. De consulent heeft de opleidingen verder ingelicht over welke meldingen al dan niet in aanmerking komen voor 'actie gewenst'. Dit alles heeft ertoe geleid dat er beter is gemeld (minder slordige, onjuiste of onvolledige meldingen). Daarnaast zijn er de afgelopen periode verschillende standaard overlegmomenten gepland waarin casussen zijn besproken. Dit ging onder meer ook over wie welke rol heeft bij specifieke problematiek en hoe casusregie moet worden belegd. Een tweede aandachtspunt was de verbindingen met decanen en studieloopbaanbegeleiders. Door de coronamaatregelen hebben veel nieuwe studenten zich niet goed kunnen oriënteren op de opleiding. De opleidingen (decanen en studieloopbaanbegeleiders) zijn extra alert geweest op zorgwekkend en regelmatig verzuim wat mogelijk een indicatie zou zijn van motivatieproblematiek vanwege een verkeerde studiekeuze. De (potentiele) switchers zijn extra begeleid in de loopbaanklassen om verdere uitval te voorkomen, hierbij is men ook extra alert geweest op zorgwekkend verzuim van switchers. Naast het signaleren, (preventief) melden van verzuim en ondersteuning bij het verzuimbeleid heeft de RMC-consulent ook verzuimcijfers in kaart gebracht. Deze zijn besproken in de zeswekelijkse verzuimoverleggen.

Effectiviteit

In het programmaplan worden de volgende resultaten verwacht voor de verzuimaanpak 18+:

Beoogde effecten inzet verzuimaanpak 18+

- Preventieve vsv-aanpak: door verzuimgesprekken te voeren met jongeren 18+ voorkomen dat deze jongeren vsv'er worden.
- Beter zicht op de aard en omvang van verzuim een gerichtere aanpak door monitoring.

De gesprekspartners zeggen dat er de afgelopen schoolperiode meer (preventief) is gemeld dan normaal. De afgelopen twee jaren zijn echter niet te vergelijken met de jaren voor corona. Het is dus moeilijk vast te stellen of een toename in het aantal verzuimmeldingen ligt aan een stevigere preventieve verzuimaanpak of aan coronagerelateerde oorzaken.

De gesprekspartners zijn van mening dat er wel gericht opgetreden kon worden door een betere verzuimregistratie van de opleidingen. Met name de meldingen 'actie gewenst' zijn beter geregistreerd (minder 'onnodige' meldingen). Door de coronamaatregelen is het minder goed gelukt om verzuimgesprekken met jongeren te voeren. De consulent was wel vaak, fysiek en zichtbaar aanwezig op de locaties om de betrokkenen vanuit de opleiding te ondersteunen met hun verzuimbeleid.

Of een stevigere verzuimaanpak 18+ bijdraagt aan het terugdringen van het aantal vsv'ers, is op dit moment moeilijk vast te stellen onder meer vanwege de bijzondere schooljaren door corona. Daarnaast zouden er aanvullende gegevens nodig zijn om dergelijke samenhang te kunnen vaststellen. Zo zou men de verzuimhistorie van jongeren in samenhang met vsv moeten bekijken. Dergelijke koppelingen zijn in het registratiesysteem van de RMC nog niet te maken. De RMC-verzuimconsulent is momenteel samen met het Graafschap College aan het bestuderen of dergelijke verdiepende analyses vanuit het schoolregistratiesysteem wel te maken zijn.

4) Achterhoekse jongeren: iedereen doet mee

De vsv-maatregel 'Achterhoekse jongeren: iedereen doet mee' is een voortzetting van het plan van aanpak 'Achterhoekse jongeren in beeld' (2017). De uitvoering van deze maatregel ligt bij de RMC. De RMC heeft de wettelijke taak om jongeren (18-23) zonder startkwalificatie te monitoren (dit betreft vsv'ers, oud-vsv'ers en jongeren in een kwetsbare positie (JIKP)). Daarnaast zorgt de RMC voor een sluitende aanpak voor deze jongeren in samenwerking met de gemeentelijke organisatie en de ketenpartners in de regio. Dit wordt gedaan door een palet aan diverse activiteiten (bv. benadering oud-vsv'ers, samenwerking WSPA, organiseren lokale casusoverleggen, loopbaantesten, opstellen factsheets Achterhoekse Jongeren, aansluiten bij matchtafels etc.).

Algemene opbrengsten

Om een beter beeld te krijgen van de opbrengsten binnen deze beleidslijn is gesproken met de betrokkenen vanuit het RMC-team. De wettelijke monitoringstaak van de RMC wordt volgens de gesprekspartners goed uitgevoerd. De cijfers over de doelgroep (vsv, oud-vsv en JIKP) worden bijgehouden en inzichtelijk gemaakt aan de hand van periodieke overzichten en factsheets. Daarnaast ervaren de consultants dat ze eerder betrokken zijn bij verzuimmeldingen. Dit kan onder meer liggen aan het gegeven dat er meer is geïnvesteerd in een preventieve meldingsaanpak vanuit de verzuimaanpak 18+ maar ook omdat het een bewogen jaar is geweest (COVID-19-crisis). Over het algemeen geldt echter dat er hard is gewerkt aan het verbeteren van de samenwerking met de ketenpartners. De gesprekspartners ervaren dat ze de afgelopen jaren beter benaderbaar zijn geworden (kortere lijnen), er meer wordt benoemd en bespreekbaar gemaakt op casusniveau en dat cijfers ook beter worden geanalyseerd. Er is gewerkt aan doorlopende lijnen in de samenwerking dit heeft geresulteerd in dat in de casussamenwerking er minder gaten vallen tussen de verschillende afdelingen van de gemeente en de regio beter wordt belegd. De activiteiten die zijn afgesproken komen min of meer goed van de grond (zoals de loopbaantesten, de samenwerking in de matchtafels, afstemming in de regionale arbeidsmarktregio thematafels etc.).

Effectiviteit

In het programmaplan worden de volgende resultaten verwacht voor de maatregel Achterhoekse jongeren: iedereen doet mee:

Beoogde effecten inzet Achterhoekse jongeren: iedereen doet mee

- Jongeren in een kwetsbare positie volgen een opleiding, hebben een duurzame arbeidsmarktparticipatie ofwel dagbesteding.
- Gerichte acties om oud-vsv'ers (naast monitoren) te informeren over mogelijkheden om hun startkwalificatie alsnog te behalen. De activiteiten van deze maatregel dragen bij aan de streefcijfers 'vsv een jaar later terug naar school' en 'vsv een jaar later aan het werk'.

Op basis van de januarimetingen (2022) heeft de meerderheid van de JIKP een baan, opleiding of vorm van dagbesteding. Voor een klein deel is dit niet het geval (14%).⁴ De afgelopen anderhalf jaar heeft de RMC ook gerichte acties ondernomen om oud-vsv'ers te informeren over mogelijkheden om hun startkwalificatie alsnog te behalen (bv. via huisbezoeken of brieven via de huidige werkgever). De cijfers over oud-vsv'ers over leerjaar 2020-2021 (LerenWerkt jaarverslag) ontbreken nog om uitspraken te kunnen doen over de mate waarin de maatregelen bijdragen aan de streefcijfers. Over het algemeen geldt dat men goed op weg is om de verwachte resultaten te realiseren.

Uitdagingen en verbetermogelijkheden

Een van de verbeterpunten die genoemd wordt door de gesprekspartners is dat er meer gedaan mag worden om de zichtbaarheid onder de doelgroep te verbreden ('durf te communiceren met de jongeren'). Het is belangrijk dat de doelgroep weet wat de RMC en andere ketenpartners doen en van welke voorzieningen ze gebruik kunnen maken. De RMC en ketenpartners kunnen hierin meer aansluiting zoeken op het bereik van andere partijen (waar de doelgroep zich al bevindt).

Daarop aansluitend wordt opgemerkt dat jongeren die geen specifieke hulpvraag hebben minder goed in beeld zijn. De vraag binnen het netwerk is dan 'wie is aan zet'? In de casusoverleggen blijkt regievoering nog altijd een discussiepunt en de overleggen zijn hierdoor niet altijd effectief. Dit heeft onder meer

⁴ Inclusief de jongeren met uitsluitend een uitkering.

te maken met het gegeven dat samenwerking in veel gevallen niet structureel is belegd (dit kan verschillen tussen de lokale regio's). Daar ligt aan ten grondslag dat er veel wisseling van werknemers heeft plaatsgevonden bij vrijwel alle samenwerkende partijen. In de ketensamenwerking is blijvende aandacht nodig voor de taakverdeling binnen de keten. Dit om meer duidelijkheid te scheppen over regievoering binnen een casus en vertraging binnen een traject te voorkomen maar ook om beter te kunnen doorverwijzen naar elkaars expertise en niet in elkaars vaarwater te zitten.

2.4 Samenwerking rondom verzuim

In deze paragraaf staan de volgende deelvragen centraal:

Hoe is de samenwerking georganiseerd (verantwoordelijkheden, rollen en taken)?
Hoe beoordelen de betrokken partijen de samenwerking?

In de RMC-regio is er een samenwerking tussen verschillende partners⁵:

- LerenWerkt (uitvoerend team RMC);
- gemeenten (Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doesburg, Doetinchem, Montferland, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk);
- Profijit (samenwerkingsverband tussen vo, mbo en hbo in de regio);
- samenwerkingsbanden passend onderwijs vo (Doetinchem e.o. & Slinge Berkel).

Daarnaast wordt er ook samengewerkt met andere partners als het Werkgever Service Punt Achterhoek (WSPA), de sociale diensten van gemeenten en sociale wijkteams. Figuur 2.8 toont de overlegstructuur van de Achterhoek tussen de verschillende partijen. Hierin is te zien dat verschillende partijen meerdere keren per jaar overleg voeren met elkaar over de aanpak van voortijdig schoolverlaten.

Figuur 2.8 Schema van de overlegstructuur in de Achterhoek

Bron: programma regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024 RMC-regio 13, Achterhoek (juli 2020)

⁵ Overgenomen uit: programma regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024 RMC-regio 13, Achterhoek (juli 2020, p. 6).

Ervaring van de samenwerking door betrokkenen

Uit de gesprekken met betrokkenen bleek dat er stevig wordt ingezet op regionale samenwerking; dit is ook inzichtelijk gemaakt in de overlegstructuur (zie figuur 2.8). Onder meer rondom het Loopbaanplein wordt de open samenwerking tussen LerenWerkt, gemeentelijke sociale diensten en decanen op het Graafschap College als effectief ervaren. De partijen wisselen gegevens uit, weten elkaar te vinden en spreken elkaar aan waar nodig. Ook rondom LOB wordt ingezet op een sterke samenwerking tussen Profijt, aangesloten scholen (vmbo/mbo) en het bedrijfsleven. LerenWerkt, en scholen en gemeenten in de regio werken samen aan een regionale verzuimaanpak.

Hoewel de regio veel inzet op samenwerking rondom voortijdig schoolverlaten vinden betrokkenen dat er ruimte is voor verbetering van de samenwerking. Zo zou meer samenwerking met het vmbo gezocht kunnen worden als het gaat om oriënterende en voorlichtingsactiviteiten. Er zitten grote verschillen tussen hoeveel en wat scholen doen aan LOB. Bovendien is er een heel palet aan activiteiten en voorzieningen om voortijdig schoolverlaten terug te dringen. Binnen die activiteiten wordt de samenwerking gezocht, maar de link tussen de verschillende acties lijkt nog te ontbreken. De valkuil hiervan is het verlies van focus op de activiteiten die écht effect hebben, en dat men niet meer weet waar ze moeten aankloppen met een hulpvraag.

Visie

Verbetermogelijkheden

3

3 Visie

In dit hoofdstuk gaan we in op de mogelijkheden die er zijn voor verbetering. We belichten verbetertrajecten die in theorie mogelijk zijn, hoe andere (vergelijkbare) regio's omgaan met voortijdig schoolverlaten en/of verzuim en wat op (korte) termijn haalbaar is.

In dit hoofdstuk staan de volgende deelvragen centraal:

Welke verbetertrajecten zijn in theorie nog mogelijk?
Welke relevante voorbeelden zijn er in andere (vergelijkbare) regio's?
Wat kunnen de betrokken partners hiervan leren?

Mogelijkheden voor verbetertrajecten

Om zo goed mogelijk zicht te krijgen op de verbetertrajecten die kunnen bijdragen aan het versterken van de vsv-aanpak hebben we een werksessie georganiseerd met betrokkenen van de RMC, samenwerkingsverband Passend Onderwijs vo, Profijt en het Graafschap College. Hieruit en uit de gevoerde gesprekken kwamen enkele verbetertrajecten naar voren per vsv-maatregel. Eén van de uitkomsten uit de werksessie was dat er ook maatregelen getroffen kunnen worden om de vsv-aanpak op een algemener niveau te verbeteren. Dit zijn maatregelen die op hun beurt weer een positief effect hebben op (de opbrengsten en effectiviteit van) de individuele vsv-maatregelen. In hoofdstuk 4 gaan we verder in op verbetertrajecten die de vsv-programmagroep gezamenlijk zou kunnen oppakken. Hieronder geven we op basis van de input uit de werksessie een beknopt overzicht van de mogelijke verbetertrajecten op het niveau van de individuele vsv-maatregelen.

Beleidslijn 1: Jeugdmaatschappelijk werker en trajectbegeleiding mbo

Jeugdmaatschappelijk werk:

- De jeugdmaatschappelijk werker structureel inbedden in de school (d.m.v. meer structurele middelen).
- Meer inzetten op het verbeteren van de samenwerking met de school om problematiek tijdig te signaleren in de klas of op school. De JMW zou leraren/mentoren meer handvatten kunnen geven om preventief te signaleren (professionalisering), zodat problemen eerder opgepakt worden en voortijdig schoolverlaten voorkomen kan worden.

Loopbaanplein:

- Samenwerking tussen vo en mbo versterken, zodat we samen verantwoordelijk zijn en ervoor zorgen dat leerlingen beter beslagen ten ijs komen op het mbo of in het bedrijfsleven (verbeteren van de (LOB-)leerlijnen tussen vo en mbo, meer samenwerking in de oriëntatieactiviteiten en intakeprocedures, afspraken maken over het aanleveren en registreren van doorstroomgegevens).
- Inzet op meer samenwerking met werkgevers (onder meer om meer mogelijkheden voor hybride werken en leren mogelijk te maken voor studenten).
- Beter inzichtelijk maken wat de effectiviteit is van de activiteiten van het Loopbaanplein (bv. door beter te registreren welke leerlingen gebruik hebben gemaakt van welke specifieke ondersteuningsactiviteiten van het Loopbaanplein). Op basis van dat inzicht (vervolgens) focus bepalen/vasthouden op 'wat werkt' (voorkomen dat palet aan activiteiten (verder) groeit).

Beleidslijn 2: Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (aansluiting vmbo-mbo)

- Inzichtelijk maken wat de effectiviteit is van de inzet van Profijt, onder andere door betere monitoring van doorstroomgegevens van de Profijtscholen (bv. d.m.v. een benchmarkrapportage).
- Meer aandacht vragen voor de professionalisering van het begeleidingsproces waardoor de kwaliteit van de LOB verbeterd kan worden (de kwaliteit verschilt sterk tussen scholen).

Beleidslijn 3: Verzuimaanpak 18+

- Nog meer focussen op de preventie (van schoolverzuim). Onder meer door meer eenduidige afspraken te maken tussen leerplicht/RMC en scholen over het nemen van preventieve maatregelen t.b.v. schoolverzuim (bv. melden van zorgwekkend verzuim), scholen stimuleren hun verzuimbeleid vorm te geven vanuit het principe van aanwezigheid (preventief) i.p.v. afwezigheid (curatief).

- Blijvend inspanssen vanuit het RMC om de bewustwording over het belang van een preventieve verzuimaanpak onder vo-scholen en mbo-opleidingen te vergroten.

Beleidslijn 4: Achterhoekse jongeren: iedereen doet mee

- Maatregelen treffen waarmee de projecten en activiteiten (in de gehele vsv-keten) structureel worden gewaarborgd. De vraag is hoe men ervoor kan zorgen dat de projecten in de bestaande structuur (vsv-netwerk) voortgang kunnen krijgen. Dit vraagt onder andere om meer inspanning wat betreft het regelen van gezamenlijke financiering (iedereen betaalt mee) en de continuïteit hiervan.
- Maatregelen treffen om de zichtbaarheid onder de doelgroep te verbreden, bijvoorbeeld door meer aan te sluiten op het bereik van andere voorzieningen in de regio (zoals De Rode Loper). Daarnaast zou men ook aan de zichtbaarheid kunnen werken door concreet te achterhalen wat de ondersteuningsbehoefte is van de jongeren ('We praten vaak over de jongeren en minder met de jongeren, waar hebben ze nu echt iets aan?')

Wat kunnen we leren van andere regio's

Van de vergelijkbare regio's beschreven in het vorige hoofdstuk had Zuidwest Friesland in 2019-2020 het laagste percentage schoolverlaters in Nederland. Hoewel het percentage schoolverlaters in 2020-2021 iets hoger ligt dan in de Achterhoek, ligt het alsnog het dichtst bij het percentage van de Achterhoek. Het lijkt daarom het meest voor de hand liggend om te kijken wat de regio Zuidwest Friesland doet om voortijdige schooluitval te voorkomen. Bovendien gaat een groot aandeel vsv'ers weer onderwijs volgen na uitval (zie figuur 2.6).

Uit het jaarverslag van de leerplicht en RMC uit 2019-2020 blijkt dat regio Zuidwest Friesland vooral inzet op preventief werken.⁶ Ze proberen zo veel mogelijk in te zetten op het voorkomen van schooluitval. Zo worden jongeren en hun ouders al voor een gesprek uitgenodigd bij de leerplichtambtenaar wanneer sprake is van beginnend (licht) verzuim om langdurig verzuim te voorkomen. Op deze manier kan tijdig gekeken worden of de jongere hulp nodig heeft. Daarnaast besteedt de regio veel aandacht aan samenwerking met onder meer scholen, samenwerkingsverbanden, gebieds- en wijkteams en zorginstanties. Op deze manier kan er snel zorg ingeschakeld worden indien daar behoefte aan is. De werkwijze van de regio Zuidwest Friesland is gebaseerd op de MAS (Methodische Aanpak Schoolverzuim). De focus bij deze werkwijze ligt op de terug- en toeleiding van jongeren naar een passende onderwijsplek, voortijdige inzet op (jeugd)hulp bij schoolverzuim en ketensamenwerking.

De RMC-regio Zuidwest Friesland heeft tien maatregelen genomen die in 2020 geëvalueerd zijn. Deze maatregelen staan hieronder beknopt weergegeven in een schema.

Maatregel	Omschrijving	Effect
Extra huisbezoeken bij verzuim	Extra inzet huisbezoeken mbo'ers tot 23 jaar.	Extra huisbezoeken hebben plaatsgevonden. De meeste verzuimende studenten zijn op school gebleven.
De Challenge klas	Tijdelijke time-out voor mbo'ers. Er wordt tijdelijk niets verwacht van ze qua toetsen en het programma wordt op maat samen met de student vastgesteld.	25 studenten begeleiding gekregen in de Challenge klas.
Jobhunting Friesland College	Eén persoon vrijgemaakt voor het begeleiden naar werk van Entree/BBL 1 of 2.	18 studenten zijn begeleid naar werk. Begeleiding is uitgebreid naar mbo-2, 3 en 4.
Verzuim 18+	RMC regelt uitvoering en spreekt verzuimende studenten met hun coaches op school, thuis en op het gemeentehuis. Studenten worden begeleid om op school te blijven.	Er zijn meer studenten gesproken en begeleid. Doordat RMC eerder betrokken is, worden minder studenten vsv'er. RMC zorgt waar nodig voor inschakeling hulp van zorgorganisaties, uitzendbureaus of jobcoaches.

⁶ Samen sterk: Leerplicht gemeente Súdwest-Fryslân en RMC Zuidwest Friesland. Jaarverslag schooljaar 2019-2020.

Maatregel	Omschrijving	Effect
Stipe Nordwin College	Hbo-stagiaires begeleiden studenten van mbo-1 en 2 die een risico lopen op uitval.	In totaal zijn er 24 studenten begeleid en is voorkomen dat 23 studenten uitvielen.
Stipe ROC Friese Poort	Een <i>young professional</i> en een hbo-stagiaire begeleiden studenten met een risico op uitval.	In totaal 97 studenten hebben begeleiding gekregen.
Jobhunting ROC Friese Poort	Studenten die het lastig vinden een baan te vinden worden begeleid.	54 studenten vonden een BBL-baan of stage.
Forte	Leerlingen die het ondanks de inzet niet lukt een vmbo-diploma te halen worden begeleid in de overstap naar mbo-1. Hierbij zijn een coach en een orthopedagoog betrokken.	Van de 9 jongeren zonder diploma zijn 6 jongeren succesvol overgestapt naar mbo-1.
KOOZ (Kind, Ouder, Onderwijs, Zorg)	Begeleidingstraject voor jongeren met een verhoogde kwetsbaarheid en richting speciaal onderwijs worden bewogen door coaches.	Er wordt samengewerkt met diverse zorginstaties en zorgboerderijen. Voornamelijk leerlingen met psychische problemen worden begeleid.
Vso/pro/entree monitoring ⁷	JIKP wordt gevolgd en via het reïntegratiebedrijf of gebiedsteam begeleid naar onderwijs, dagbesteding of werk. Er worden netwerkbijeenkomsten georganiseerd voor stagebegeleiders van de vso/pro/entree.	549 jongeren in een kwetsbare positie, waarvan 212 jongeren schoolgaand, 28 jongeren hebben een dagbesteding en 116 jongeren zijn met of zonder loonsubsidie aan het werk.

Daarnaast heeft de regio Zuidwest Friesland meerdere projecten lopen in het voortgezet onderwijs. Hieronder zijn de prominentste projecten die de regio Zuidwest Friesland inzet in het voortgezet onderwijs om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan beknopt beschreven.

- **Zuidwest Friesland On Stage** is een beroepenfeest voor vmbo-leerlingen van klas 2 en 3 waar zij in contact komen met werknemers/werkgevers zodat zij een netwerk opbouwen voor eventuele stageplaatsen en werk tijdens of na hun studie. Onderzoek laat zien dat ongeveer 25 procent van de jongeren een baan vindt via dit beroepenfeest.
- **Het preventieproject** is een programma voor jongeren voor wie de overstap van vo naar vervolgonderwijs niet vlekkeloos verloopt. Leerlingen worden vroegtijdig in beeld gebracht. Trajectbegeleiders van de RMC nemen contact op met de jongeren en bespreken wat er nodig is om toch te starten met een vervolgopleiding. Bij de start van het nieuwe schooljaar 2020-2021 waren vijf jongeren niet ingeschreven. Uiteindelijk is slechts één jongere niet begonnen met vervolgonderwijs vanwege het volgen van een zorgtraject.
- **Flex** is gericht op het weer naar school krijgen van thuiszitters of het op school houden van jongeren die dreigen thuis te komen zitten. De nadruk ligt op het oppakken van het schoolritme, sociale vaardigheden en persoonlijke ontwikkeling.
- **Maatwerk** is een kort programma voor jongeren die binnen eigen school zijn vastgelopen, maar waarvan de verwachting is dat zij terug kunnen keren naar hun eigen school. Leerlingen blijven onderwijs volgen in de eigen klas. Ze werken in het programma aan persoonlijk ontwikkeling, sociale vaardigheden en praktische vaardigheden als techniek en koken. Waar nodig wordt samengewerkt met zorgprofessionals.
- **Koers** is een project waarin jongeren begeleid worden die vanwege meervoudige problemen niet naar school gaan. Het richt zich op het coördineren en adviseren: in gesprek gaan met de jongere en betrokkenen, afstemmen met mentor, school en hulpverlening en waar nodig interventies inzetten.

Wat we hiervan kunnen leren

Het is lastig om te bepalen wat de Achterhoek kan leren van de vsv-aanpak van Zuidwest Friesland, omdat we geen volledig inzicht hebben in welke activiteiten precies bijdragen aan de vermindering van het

⁷ Ten aanzien van JIKP heeft de regio Zuidwest Friesland een gezamenlijk programma binnen de hele provincie Friesland. Zie <https://tinyurl.com/4fn29nhz> voor het uitgebreide programma.

verzuim. Bovendien lijken veel van de activiteiten te overlappen met de activiteiten die de Achterhoek ook inzet. De regio Zuidwest Friesland zet – net als de Achterhoek – veel in op samenwerking met verschillende partijen in de vsv-aanpak. In 2020 heeft de regio Zuidwest Friesland de genomen maatregelen geëvalueerd door gemonitorde cijfers te analyseren. Hierdoor houden ze mogelijk beter zicht op de effectiviteit van de genomen maatregelen.

Zoals benoemd als mogelijk verbetertraject kan de Achterhoek de opbrengsten beter registeren waardoor de effectiviteit van activiteiten en voorzieningen bepaald kan worden. De cijfers die Zuidwest Friesland registreert lijken voornamelijk betrekking te hebben op het aantal deelnemers aan de activiteiten. Het kan mogelijk interessant zijn om dit te linken aan aantallen leerlingen die in het onderwijs zijn gebleven.

Voor sommige activiteiten en voorzieningen kan het echter lastig zijn om de opbrengsten te vertalen in cijfers die inzicht geven in het 'voorkomen van vsv'ers' (zoals ondersteuning van de jeugdmaatschappelijk werker of deelname aan LOB-activiteiten). In deze gevallen kunnen ook de ervaringen van de deelnemers een doorslag geven. Indien deelnemers vinden dat zij niet geholpen zijn door een activiteit of voorziening, kan verondersteld worden dat de actie niet het verwachte resultaat oplevert.

Implementatie

Concrete verbetermaatregelen
en acties

4

4 Implementatie

In dit hoofdstuk gaan we in op de concrete acties en maatregelen die ingezet kunnen worden om de huidige situatie te verbeteren. Daarnaast gaan we in op de mogelijke resultaten die daarmee gehaald kunnen worden en de randvoorwaarden die daarin een rol spelen. Vervolgens brengen we de mogelijkheden voor actie op de korte termijn in kaart en hoe deze acties in de praktijk te waarborgen zijn.

4.1 Concrete acties en maatregelen

In deze paragraaf staan de volgende deelvragen centraal:

-
- Welke concrete acties en maatregelen passen bij deze verbetertrajecten?
 - Welke concrete resultaten kunnen hiermee worden behaald?
 - Welke partijen moeten op welke wijze betrokken worden bij de uitvoering van deze acties en maatregelen?
 - Welke randvoorwaarden (beleidsmatig, financieel en organisatorisch) zijn verbonden aan deze acties en maatregelen?
-

Maatregel 1: Structurele middelen genereren voor dat wat werkt

De betrokken partijen waren positief over de activiteiten die de Achterhoek op dit moment uitvoert om uitval tegen te gaan. Veel activiteiten en voorzieningen hebben echter geen structureel karakter, waardoor er enige mate van onzekerheid is over de continuïteit van de activiteiten en voorzieningen. Het draagvlak voor het inbedden van de JMW onder scholen is bijvoorbeeld groot. Inzetten op structurele financiële middelen is daarom wenselijk.

Om dit te kunnen bewerkstelligen is het van belang de samenwerking op te zoeken met alle betrokken partijen en na te gaan hoe effectieve activiteiten voortgezet kunnen worden in de bestaande structuur. Een voorwaarde is dat alle betrokken partijen zich verantwoordelijk voelen voor het resultaat van de activiteit en financieel bijdraagt aan het voortbestaan ervan.

Actiepunten

- Structureel budget vrijmaken.
- Met elkaar in gesprek gaan hoe dit bereikt kan worden.

Maatregel 2: De effectiviteit beter inzichtelijk maken

Een kanttekening bij het genereren van structurele financiële middelen voor de activiteiten en voorzieningen die effectief zijn, is dat er goed inzichtelijk gemaakt moet worden welke acties effectief zijn. Gesprekspartners zien dat de voorzieningen/activiteiten een positief effect hebben. Er ontbreken echter registratiegegevens waarmee de effectiviteit gemeten zou kunnen worden.

Tijdens de werksessie bleek dat er veel data beschikbaar zijn, maar dat er op dit moment nog geen koppeling gemaakt wordt tussen de verschillende data. Door een koppeling te maken kan bijvoorbeeld inzichtelijk worden gemaakt voor welke leerlingen de trajectbegeleiding vanuit het Loopbaanplein een positief effect heeft gehad. Ziet men bijvoorbeeld dat leerlingen die trajectbegeleiding hebben gehad minder vaak uitvallen dan leerlingen die dat niet hebben gehad? Zijn leerlingen met specifieke achtergrondkenmerken vaker behouden voor het onderwijs (of een andere vorm van participatie) na het volgen van de trajectbegeleiding ten opzichte van leerlingen met een andere set achtergrondkenmerken? Op deze manier kunnen trajecten aangeboden worden aan leerlingen met dit specifieke profiel.

Uitwisselen van data die er al zijn, is ook een belangrijk onderdeel van het inzichtelijk maken van de resultaten. Het moet voor iedereen duidelijk zijn wie welke data heeft, wat er nog ontbreekt, hoe ontbrekende data verzameld en geanalyseerd kunnen worden en wie waar verantwoordelijk voor is. Uit de werksessie bleek dat de verschillende betrokken partijen allemaal hun eigen systeem gebruiken en dat samenwerking op dit gebied beter kan. De betrokken partijen onderschrijven dat ze een gezamenlijke opdracht hebben om meer verbindingen te leggen tussen data en het uitwisselen daarvan. De opdracht

is om van losse data te komen naar gedeelde informatie en kennis. Op korte termijn zouden er in ieder geval afspraken gemaakt kunnen worden over welke data onderling gedeeld kan worden. Een belangrijke randvoorwaarde is dat het duidelijk wordt wat precies verstaan wordt onder een effectief resultaat. De effecten van zowel JMW en trajectbegeleiding kunnen niet een-op-een verbonden worden aan het voorkomen van uitval. Een passende actie is daarom het uitzoeken van manieren hoe de effectiviteit wel gemeten zou kunnen worden en dit ook actief gaan inzetten zodat er inzicht komt in de effectiviteit. Gedacht kan worden aan vragenlijsten onder deelnemers over het resultaat dat zij geboekt hebben door het gebruikmaken van de voorziening/deelname aan de activiteit. Ook kan men denken aan een voor- en nameting. Voor de deelname meet je hoe het met de student gaat (gericht op de activiteit) en na deelname meet je dit opnieuw om inzicht te krijgen in hoeverre dit is veranderd.

Actiepunten

- Bundelen van beschikbare data (onderzoeken welke informatieve kruisingen/opsplitsingen inzicht kunnen geven in effectiviteit van de maatregelen).
- Samenwerken: wat (voor data en in welke (registratie)vorm gaan we data uitwisselen), hoe (gaan we data uitwisselen), wie (gaat de data uitwisselen) en welk (doel heeft de data-uitwisseling)?
- Definitiebepaling van effectiviteit (wat vinden we een effectief resultaat?).

Maatregel 3: Leerlingen (nog) beter ondersteunen bij het maken van een studiekeuze

Studiekeuzegebonden factoren blijken uit de cijfers een grote rol te spelen in de uitval van leerlingen in het mbo en dan met name in mbo-1. De reden van uitval waren in het mbo voor de helft van de studenten studie- en beroepskeuzegebonden factoren. Hoewel al veel wordt ingezet op de ondersteuning van leerlingen bij hun studiekeuze, lijkt hier dus nog winst te behalen.

Hier moet wel een kanttekening bij geplaatst worden. Tijdens de werksessie kwam naar voren dat de registratie van de reden van uitval niet altijd accuraat is. In veel gevallen worden studie- en beroepskeuzegebonden factoren ingevuld, maar speelt er op persoonlijk vlak veel meer. Het is maar de vraag of studenten waar ook persoonlijke factoren een rol spelen baat hebben bij het verbeteren van LOB. Dit vraagt meer aandacht voor het registreren van gegevens over de reden van uitval. Volgens de vsv-programmagroep zou dit onder meer vorm kunnen krijgen aan de hand van een kwalitatief onderzoek, door bijvoorbeeld met (oud)studenten in gesprek te gaan en in de dossiers op zoek te gaan naar de redenen van uitval.

Er zitten veel verschillen tussen scholen in wat zij doen aan loopbaanoriëntatie. Op sommige vmbo-instellingen wordt nog weinig gedaan. Wat naar voren kwam tijdens de werksessie was dat de kwaliteit van loopbaanoriëntatie vaak nog achterloopt. Leraren zouden opgeleid moeten worden om goede loopbaanoriëntatie te geven, zodat zij écht in gesprek gaan met leerlingen waarom ze een bepaalde studiekeuze aantrekkelijk vinden. Een ander aandachtspunt is dat de overgang tussen het vmbo en mbo groot is; door meer de verbinding te zoeken tussen vmbo en mbo kan dit verbeterd worden. Hoe dit concreet te maken is blijkt echter lastig. Tijdens de werksessie kwam naar voren dat 'meer samenwerking rondom LOB' te vaag is. Wel werd aangegeven dat vo en mbo de samenwerking meer in elkaar zou kunnen zoeken. Het zou bijvoorbeeld een mooie stap zijn als vo en mbo de krachten bundelen en gezamenlijk aan de slag gaan met de professionalisering van LOB.

Profijt zet op dit moment al veel in op LOB, alleen is nog niet inzichtelijk gemaakt in hoeverre hun inzet effectief is. Door middel van een benchmarkrapportage uitgesplitst naar scholen die wel en niet aangesloten zijn bij Profijt kan inzicht verschaft worden in waar de uitval en overstap naar een andere opleiding precies plaatsvindt. Op deze manier kan de koppeling gemaakt worden tussen het LOB-programma van de school en de uitvallers/overstappers.

Actiepunten

- Aansluiting vmbo en mbo versterken.
- In gesprek gaan met (oud)studenten en in dossiers kijken waardoor of waarom studenten zijn uitgevallen.
- Professionalisering LOB (coaching mentoren/slb'er en versterking mentoraat).
- Benchmarkrapportage Profijtscholen.

Maatregel 4: Nog meer richten op preventie

Uit de gesprekken kwam naar voren dat verzuim vaker gemeld wordt, ook als het nog geen 16 uur in 4 weken betrof. Of het meer preventief melden komt door de coronacrisis of door de preventieve verzuimaanpak is echter nog onduidelijk. Wat wel vaststaat is dat verzuimmeldingen een voorbode kunnen zijn voor uitval. Tijdens de werksessie lag de nadruk op een nog preventievere aanpak en het positief benaderen van jongeren wanneer zij verzuimd hebben. Verzuimconsulenten moeten zichtbaar blijven en in gesprek blijven met scholen en de jongeren.

Ook kan er meer geïnvesteerd worden in het positief benaderen van jongeren die hebben verzuimd. Voor jongeren is het van belang dat docenten interesse in ze tonen, zeggen dat ze gemist zijn, blij dat ze weer terug zijn en vragen wat er aan de hand is, in plaats van met de vinger te wijzen dat de jongeren iets fout hebben gedaan. Uit de deskresearch kwam naar voren dat uitval in veel gevallen veroorzaakt wordt door persoonsgebonden factoren. Voor een derde van deze studenten zou de school wellicht meer kunnen betekenen in de opvang. Dit kan mogelijk al door de goede opvang na (langdurige) afwezigheid. Scholen moeten zich bewust zijn van hun handelwijze na afwezigheid van een leerling/student en idealiter in hun verzuimaanpak de focus te leggen op aanwezigheid.

Actiepunten

- Onderzoeken wat de link is tussen schoolverzuim (ziekteverzuim) en uitval, onder meer door scholen/opleidingen de verplichting te stellen dat *voordat* een jongere uitgeschreven wordt dit te melden bij het RMC (dit is ook opgenomen in het regionale verzuimprotocol).
- Zichtbaarheid van verzuimconsulenten vergroten/behouden door aanwezigheid op elke school.
- Preventieve werkwijze (nog) kenbaar(der) maken op scholen en verzekeren dat verzuim voortijdig gemeld wordt.
- Scholen voorlichten hoe om te gaan met verzuimende leerlingen/studenten → investeren in een positieve benadering o.a. door het voeren van 'aanwezigheidsbeleid' (i.p.v. verzuimbeleid).

4.2 Mogelijkheden op korte termijn

In deze paragraaf staan de volgende deelvragen centraal:

Welke acties en maatregelen kunnen op korte termijn worden uitgevoerd en welke lenen zich meer voor uitvoering op de middellange en/of langere termijn (fasering)?
Wat moet er gedaan worden om de verbeteracties te borgen in de praktijk?

Op de korte termijn is het van belang dat de betrokken partijen van de vsv-aanpak in gesprek gaan met elkaar en langs de bestuurders gaan om draagvlak te creëren voor de te nemen maatregelen. Tijdens het gesprek kan gewerkt worden aan een gezamenlijke visie (op vsv) wat vervolgens vertaald kan worden in gezamenlijke (uitvoerings)plannen. Daarbij is het belangrijk dat alle neuzen dezelfde kant op staan. Een voorstel uit de werksessie was bijvoorbeeld om een gezamenlijke ambitie te formuleren en daar concrete actie op in te gaan zetten. In het plan kunnen concrete afspraken worden gemaakt wie voor welk onderdeel verantwoordelijk is. Dit gaat niet alleen over de verantwoordelijkheid voor de uitvoering, maar ook waar de (structurele) financiële middelen vandaan komen en hoe én wie de monitoring gaat doen van de activiteit of voorziening om de effectiviteit te waarborgen.

Actiepunten

- Wat gaan we doen?
- Met welk doel?
- Wie gaat de uitvoering regelen?
- Wie monitort de effectiviteit? En hoe?
- Waar halen we de (structurele) financiële middelen vandaan?

Conclusie & aanbevelingen

5

5 Conclusie & aanbevelingen

In dit hoofdstuk vatten we de belangrijkste bevindingen samen en doen we aanbevelingen voor de richting van het vsv-programma. Eerst geven we een overkoepelend beeld van de huidige situatie, maatregelen en het effect van deze maatregelen. Vervolgens gaan we in op de implementatiemogelijkheden en doen we aanbevelingen voor de korte termijn.

5.1 Algemene conclusie

Hoewel het aantal vsv'ers in de Achterhoek relatief laag is, zien betrokken partijen ruimte voor verbetering. De Achterhoek heeft veel verschillende activiteiten en voorzieningen om voortijdig schoolverlaten terug te dringen, zowel in het mbo als in het vo. Uit de verdiepende gesprekken kwam naar voren dat de betrokken partijen over het algemeen heel tevreden zijn met de activiteiten en voorzieningen die zij bieden om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Ook zien zij het belang van de activiteiten die gedaan worden. Het cijfermatige beeld waaruit die effectiviteit blijkt ontbreekt echter nog. Door de effectiviteit in kaart te brengen kan de regio hun aanpak hard maken bij bestuurders en mogelijk ook structurelere financiële middelen genereren. Door de effectiviteit in kaart te brengen kan er ook meer focus gekozen worden en vastgehouden en verbeterd worden wat écht werkt. De regio Achterhoek heeft al een grote slag gemaakt om voortijdig schoolverlaten te voorkomen, maar er is dus nog ruimte voor verbetering. Nog meer investeren in samenwerking tussen het vo en mbo en de betrokken ketenpartners is daarin van groot belang, zodat er een gezamenlijke verantwoordelijkheid is. Volgens de vsv-programmagroep zit de winst in het streven naar een 'wij'. VSV voorkomen en proberen te verlagen (of laag te houden) is een gezamenlijke opdracht voor de betrokken partijen. *Hoe kunnen we dit als concreet doel of actie verwoorden? Hoe kunnen we elkaar hierin ondersteunen?*

5.2 Aanbevelingen

In hoofdstuk 4 zijn op basis van de verzamelde inzichten vier verbetermaatregelen uitgewerkt om het huidige vsv-programmaplan door te ontwikkelen:

- **Maatregel 1:** Structurele middelen genereren voor dat wat werkt
- **Maatregel 2:** De effectiviteit beter inzichtelijk maken
- **Maatregel 3:** Leerlingen (nog) beter ondersteunen bij het maken van een studiekeuze
- **Maatregel 4:** Nog meer richten op preventie

Het is aan de vsv-programmagroep en de betrokken vsv-ketenpartners in de regio om hier verder handen en voeten aan te geven. Op basis van de dataverzameling en gesprekken is het aan te raden om prioriteit te geven aan het inzichtelijk maken van de effectiviteit, onder meer door middel van betere dataverzameling en registratie (maatregel 2). Deze verbetering lijkt een voorwaarde om de andere verbetermaatregelen concreter vorm te kunnen geven.

Aanbevelingen voor het verbeterproces

Zoals beschreven in het voorgaande hoofdstuk is het van belang om op korte termijn met de betrokken partijen en besturen in gesprek te gaan en bestuurlijk **draagvlak te creëren** voor de te nemen maatregelen.

Daarbij is het van belang dat de programmagroep dit op een gestructureerde wijze aanpakt. Om te beginnen zouden de betrokkenen vanuit de programmagroep gezamenlijk kunnen bepalen welke verbeteringen **prioriteit** hebben, onder meer door dit in gesprekken (met bestuurders) verder te verkennen en een gezamenlijk doel vast te stellen zodat alle neuzen dezelfde kant op wijzen. Relevante onderwerpen die in dergelijke gesprekken aan bod kunnen komen zijn vragen als 'waar staan we nu?', 'waar willen we naartoe?' en 'waar willen we aan werken?'. Deze kunnen per thema (maatregel) gesteld worden. Om de focus niet te verbreden is het aan te raden om per maatregel niet meer dan **twee tot drie aspecten** vast te stellen die prioriteit hebben. Verder is het van belang om bij de verkenning van prioriteiten rekening te houden met de **samenhang** van de verbetermaatregelen (dit gaat in het bijzonder over de samenhang

tussen maatregel 1 en 2). Op het moment dat er inzichtelijk is gemaakt dat een activiteit effectief is, zal er ook meer draagvlak ontstaan voor het genereren van structurele financiële middelen.

Wanneer het duidelijk is welke verbetermaatregelen prioriteit (en draagvlak) hebben is het aan te raden om per prioriteit (verbetermaatregel) tot een [onderbouwd en gedragen verbeterplan](#) te komen. Enkele vragen die een leidraad kunnen vormen voor een dergelijk plan zijn:

- 1) Wat willen we bereiken?
- 2) Waarom willen we dat bereiken?
- 3) Hoe (via welke acties) willen we dat bereiken?
- 4) Waarom en hoe denken we dat deze aanpak gaat werken?
- 5) Wie voert welke acties uit? (Wie is daarbij betrokken en wie is waar verantwoordelijk voor?)
- 6) Welk tijdpad is realistisch?
- 7) Wanneer is de uitvoering geslaagd/welke norm hanteren we? Hoe gaan we evalueren?
- 8) Welke financiële middelen worden ingezet? Hoe kan dit een structureel karakter krijgen?

Daarenboven is het verstandig om ook een [checklist van randvoorwaarden](#) op te stellen naast het verbeterplan (welke professionalisering/ondersteuning is nodig? Hoe wordt het bekostigd? Zijn aanpassingen in overlegstructuur noodzakelijk? Worden de verbeteracties gemonitord? Wie houdt de voortgang van de verbetermaatregel bij? Etc.).

Voordat het verbeterplan daadwerkelijk in de nieuwe aanpak wordt vastgelegd is het raadzaam om na te gaan of wat op papier is bedacht ook wordt uitgevoerd zoals beloofd. Zijn de randvoorwaarden voor de verbetermaatregel vervuld? Dit vraagt om een tussenevaluatie/[monitoring van de uitvoering](#) (is bijstelling van de aanpak noodzakelijk?). Pas wanneer de betrokkenen tevreden zijn over de aanpak en de resultaten kan het verbeterplan worden vastgelegd en geborgd. Enkele voorbeeldvragen voor de monitoring van het verbeterplan zijn:

- 1) Lukt het om het plan uit te voeren zoals is afgesproken? Houdt iedereen zich aan de afspraken? Lukt het in de geplande tijd?
- 2) Lukt het om het plan uit te voeren met de beoogde kwaliteit?
- 3) Wat zijn de knelpunten? Zijn alle randvoorwaarden vervuld?

Er kan gewerkt worden aan de [borging](#) van het verbeterplan wanneer het inderdaad leidt tot de verwachte resultaten. Aan te bevelen is om de borging in de [structuur](#) of in [personen vast te leggen](#) (of beide). Bij het vastleggen in de structuur kan men denken aan het vastleggen van de aanpak van de verbetermaatregel in het nieuwe vsv-plan of door het een speerpunt te maken in de teamagenda en het periodiek te bespreken (wordt de aanpak nog steeds uitgevoerd zoals bedoeld? Zijn er knelpunten ten aanzien van de uitvoering of resultaten?). Bij het vastleggen in personen kan men denken aan een aangewezen teamlid dat de kwaliteit bewaakt (deze persoon observeert de voortgang, agendeert mogelijke knelpunten in de overleggen, zorgt dat de aanpak doorsijpelt naar de uitvoering e.d.).

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

RegioPlan
Jollemanhof 18
1019 GW Amsterdam
T +31(0)20 531 53 15
www.regioplan.nl